Postimees

Ilmub iga päew.

Toimetus ja peakontor Tartus, Jaani 11.

Toimetus ja kontor Tallinnas, Wene 1.

Telefonid Tartus: Tegewtoimetaja 2-86, siseriigi ja Tartu teadete toim. 1-86, kaugeköned 9-86, ärijuhatus 65, talituse üldtelefon 80, raamatukauplus 2-50.

Telefonid Tallinnas: Toimetus 30-81, kontor 16-11.

Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soowil.

Kuulutuste hinnad: kuulutuste küljel 5 senti, teksti ees 10 senti, teksti sees 12 senti ja tekstis teksti kirjaga 15 senti mm weeru laiuses. Kohaotsimise kuulutused poole hinnaga. Kuulutuste koha waliku soowe täidetakse ainult wõimalust mööda.

Üksik number 5 senti.

„Postimehe" ja ta maksuliste lisade tellimishinnad:

Postiga: 1 kuu 150 s., 2 k. — 300 s., 3 k. — 370 s., iga lisakuu 120 s., 6 kuud 725 s., 12 kuud 1400 senti.

Postita: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 325 s., iga lisakuu 105 s., 6 kuud 625 s., 12 kuud 1250 senti.

Tartu linna tellijatele. Kojukandmisega: 1 kuu 135 s., 2 k. — 270 s., 3 k. — 370 s., iga lisakuu 110 s., 6 kuud 700 s., 12 kuud 1350 senti. Talitusest ära wiies: 1 kuu 125 s., 2 k. — 250 s., 3 k. — 320 s., iga lisakuu 100 s., 6 kuud 600 s., 12 kuud 1200 senti.

Wälismaale — 4 krooni kuus. Poola, Leedu, Lätimaale — kodumaa hinnad.

„Maamees" 30 senti kuus. „Sädemed" 120 senti aastas, 60 senti poolesaastas, üksiknumber — 35 senti; ilmub 4 korda aastas. „Lasteleht" 10 s. k. „Terwis" 160 s. aastas, 80 s. poolesaastas, üksiknumber — 45 s.; ilmub 4 korda aastas. — Aadressi muutmine 25 s.

Nr. 99 Esmaspäewal, 13. aprillil 1931. Tänast lehte 6 lehekülge 75. aastakäik.

A-S. «ROYAL-FILMI» kino

Athena

Esietendus! Võistluseta suurepärane eeskava!

Naer pisarateni!

Algus kl. 5.30, pühap. kl. 2.30

Pat ja Pataschon — kunstlaskurid.

(Pöörased juhtumused)

Publikumi lemmikute **Pat** ja **Pataschoni** kõige uuemad seiklused 10 suures osas.

Järgmise eeskavana läheb valgusfilm

Jumalate lemmik.

Peaosades **Emil Jannings, Olga Tschehova** ja teised.

Lisana: Kurtisaan troonil

Film, milles tegelevad sipelgad, mardikad, ämblikud ja heinaritsikud ja «UFA» uudised.

Kewad tuleb tawalisest jahedam.

Põhja- ja Ida-Euroopa alles lume- ja jäätattes.

Käesolew kewad on juba kolme nädala wanune, kuid ilmad on endiselt talwised ja hoopis külmemad tawalisest sel ajal. Kewade algus oli küll päikesekiillane ja soe, kuid sellele järgnes warsti talw, mis terawamal kujul püsis kewadpühini ja wähe pehmenes alles tugewa soojalaine lähenedes. See soojalaine oli aga wäga wähese püsiwusega ega suutnud täielikku kewadet tuua. Mida kaugemale põhjapoole ta lewis, seda enam nõrgenes, sest suurem osa Euroopa mandrist on kaetud lumega, mille tõttu kiiresti jahtub ka õhk. Siiski on käre külm ka Põhja- ja Ida-Euroopast lahkunud ja wiimased Läänemere külmalained pole suutnud wõimule pääseda, kuigi põhjakaarte tuuled seda soodustasid kogu möödunud nädala kestel. Põhjatuuli põhjustas wiimasel ajal Wenes püsinud madalrõhkkond, mis alles üleeile liikus Läänemere piirkonda ja tagasi tõrjus sealse külmalaine. Samal ajal on Põhja-Atlandil püsinud küll tugewad madalrõhkkonnad, kuid neist pole üksi Islandist kaugemale jõudnud, mille tõttu oli takistatud ka uute soojalainete lewimine Euroopa mandrile.

Külmad ilmad alandasid ka Emajõe weeseisu.

Pühade ajal wabanes suurem osa Emajõest jäätatest, weekõrgus aga on sellest peale õige tunduwalt kahanenud ja nimelt 139 sm 110 sentimeetrile. See on tawaline nähtus külmal kewadel, sest lumi on alles sulamata ja seetõttu wee juurewool wäga wäikene. Niipea aga, kui algab tugewam sulamine ja wabaneb jääst Pedjajõgi, tõuseb wesi kiiresti ka Emajões. Kuiwõrt hädaohtlikuks kujuneb weeseis uputuse mõttes, see oleneb nüüd sadude rohkusest ja temperatuuri tõusust. Arwatawasti algab weetõus aprilli teisel poolel ja jõuab haripunktile mai esimesel kolmandikul.

Külma ja wõrdlemisi sademetewaese kewade tõttu pole ka wälismail seni weel uputusi olnud, kuid mõnes naabririigis oodatakse selliseid nähtusi käesolewa kuu teisel poolel ja on juba ettewaatuse abinõusid tarwituseks wõetud.

Kewade tuleb üldiselt jahedawõitu.

Praegu olemasolewate andmete põhjal on oodata kogu Põhja- ja Ida-Euroopas tawalisest jahedamat kewadet. Peapõhjustajaks on laialdased lume- ja jäähulgad, mis tarwitawad sulamiseni wäga suurel määral soojust ja seetõttu alaliselt jahutawad maapinna lähedasi õhukihte. Praegu on lund weel Skandinaawias, Läänemeremail ja Wenes peale Mustamere rannikalade. Samuti püsib Läänemeri tugewas jäätattes, eriti Soomelahe idaosa. Üksikud soojalained, mis Lääne- ja Lõuna-Euroopast tulewad, ei suuda temperatuuri tawalisel kewadisel kõrgusel hoida. Samuti mõjustawad jahendawalt weel Läänemere külmalained, millised aegajalt iga tsüklonitagakülgel lewiwad lõunapoole. Suuremaid külmasid pole siiski enam oodata, eriti kui elustub tsüklonaalne tegewus Islandi ja Läänemere piirkonnas, mida wiimaste tunnusmärkide järgi wõib loota.

Mis puutub eriti meie ilmastikku,

siis peab tähendama, et eelpool mainitud wäljawaated on ka meie kohta maksiwad. Täielikku soojenemist wõib meil oodata alles siis, kui lumi ja Läänemere jää on sulanud ning Lõuna- ja Kesk-Wene on juba püsiwalt soojad. Selle seisukorrani kulub aega igatahes weel mõned nädalad ja wast alles mai keskel algab tugewam soojenemine. Ajuti on küll wõimalikud üksikud lühemad soojaperioodid päikesepaistega, kuid need waheldawad jahedamate ilmadega.

Wiimaste ilmateadete järgi on käesolewal nädalal oodata ajutist temperatuuri tõusu, mille põhjustajaks on Islandi madalrõhkkonna soojalaine lewimine ida ja põhja poole. Samuti toob manitud madalrõhkkond ka sademeid kaasa, kuigi wõrdlemisi wähesel määral, wähemalt meile, sest suuremad sajud ulatuwad ainult idapoolse äärega Läänemere idarannikule.

A. O.

„Hitler on surnud".

„Mässaja" Stenness pooleholdjate meeleawaldused.

Goebbelsil „Müncheni arest".

Berliinist, 12. aprillil. Berliinis korraldasid „mässaja" Stenneši pooleholdjad protestimeeleawalduse Hitleri wastu. Koosolekule oli kogunenud 500—600 meest ja selle ajas linnawolinik Wetzel. Kõnelejad heitsid Hitlerile ette, et ta rahwussotsialistliku erakonna kuulsusrikka minewiku on üle parda heitnud. Hitler tahtwat erakonda purukõbanliseks muuta. Stennes ja tema pooleholdjad olewat tahtnud erakonda seestpoolt alate stagasi wiia wanade põhilausete juurde. Üks kõneleja seletas, et ta ei ole truudust wandunud Hitlerile, waid erakonna ideele. Hitler olewat „surnud". Stennes aga elawat ja olewat juhtija.

Olukord rahwussotsialistide leeris on wiimaste päewade kestel muutunud tunduwalt. Stenneši poole ülejooksmine Hitleri poolduste keskelt kestab edasi. Neljapäewa õhtuni oli „Osaf Ost" ringkonnast, Berliinis, mille juhiks warem oli Stennes, juba 1400 meest erakonnast wälja astunud.

Juurdlused Hitleri erakonnas kestawad samuti edasi. Hitleri nurimiskomissar Göring on juurdlusmaterjali, mis dr. Goebbelsi kohta koguti, edasi saatnud Hitleri staapi — Müncheni. Ühtlasi on Hitler käsu andnud, et Goebbels ei tohi Berliini praegu tagasi sõita. Talle on peale pandud „Müncheni arest".

Märgupommid Brüningule.

Berliinist, 11. aprillil. Riigikantsler Brüningule saadeti postiga kiri, mis oli kantslerile isiklikult adressecritud. Kuna kantsler ära oli, awas kirja tema sekretär. Selgus, et kiri sisaldas nalja pomme, nagu neid wiimasel ajal mitmelegi politikategelasele on saadetud. Asjatundjad seletawad, et kirja sisu arwajale mingisugust hädaohtu ei oleks tähendanud, kui ümbrikud ei plahwatanud kirja awamisel.

„Zepp" algas Egiptusest tagasilendu.

Friedrichshafenist, 12. apr. Saksa õhulaew „Graf Zeppelin" alustas Kairo lähedalt Almazo lennuwälj. tagasilendu Saksamaale. Arwatakse, et ta maandub Friedrichshafenis eŝmaspäewal enne lõunat.

Enne tagasitulekut Kairost tegi „Zepp" hästiõnnestunud ringlennu Palestiinas, ristteldes pikemat aega Jeruusalemma ja Jeriko kohal. Jeruusalemmas äratas õhulaew hiiglajuurt tähelepanu. Rahwas tormas wälja mõõdedest ja sünakoogidest, kus piihade pärast peeti parajasti jumalateenistusi, et wahtwa õhuhiiglast.

Paawsti veto.

Canterbury peapiiskopi ametlik külaskäik Jeruusalemma jääb ära.

Londonist, 12. aprillil. Nagu „Daily Herald" teatab, ei wõta Canterbury peapiiskop osa Jeruusalemma greeka-katoliku usulisteist pidustustest. Teatawasti on Canterbury peapiiskop praegu Ameerika miljonär Pierpont Morganiga Palestiina reisil ja ta pidi ametlikult osa wõtma Jeruusalemma pidustustest. Külaskäigu kawa muudatus olewat tingitud Watikanist.

„Morning Posti" kirjasaatja teadmisel olewat Watikan Inglise walitsusele teatanud, et ta peapiiskopi külaskäiku Jeruusalemma sugugi hea meelega ei näe. Anglikaani kirikupea ametlik külaskäik pühas linnas ähwardawat tõsiselt praegust walitsewat kiriklikku olukorda, sest ladina-greeka, kopti ja armeenia kirikul olewat teatud eriõigused kiriklikkude pidustuste koha ja aja kohta, kuna see õigus oga anglikaani kirikul puuduwat. Watikanil ei olewat küll midagi peapiiskopi erawiisilise külaskäigu wastu; praeguse pinewa olukorra tõttu Palestiinas olewat ametlik külaskäik ebasoowitaw.

Watikan jälgiwat murega wõimalikku anglikaani ja greeka-katoliku kiriku lähinemise wõimalust ja kardab, et greeka-katoliku kirik wõib Canterbury peapiiskopile anda woli osa wõtta jumalateenistusest, protsessioonidest ja samuti anda kirikut ametlitusteks. See riiwaks rooma-katoliku kiriku huwisid. Samuti wõiks ametlik külaskäik muljet jätta, nagu tahaks anglikaani kirik õigustamatult samm-sammult Palestiina pühadusesemetest osa saada.

Canterbury peapiiskop sõitis läbi Wahemere Pierpont Morgani jahil ja pidi pühapäewal Jeruusalemma saabuma.

Ärewus Siiria ümber.

Roomast, 12. apr. (Trj.) Itaalia ajakirjandus näib awaldawat ärewust kuulduste puhul, nagu kawatseks Prantsusmaa Siiriat muuta kuningriigiks ja kutsuda sinna troonile kuningas Husseini poja emir Alit. Itaalia ajakirjandus astub selle kawatuse wastu terawalt wälja, nähes selles hädaohtu Itaalia koloniaalhuwidele Siirias. Püütakse tõendada, nagu astuks Prantsusmaa sellega oma mandaadiõigustest üle, kui need kuulduseid peaks tõele wastama.

Tartu wabadussõjalased olid koos.

Pühapäewal pidas wabadussõjalaste Tartu liit peakoosolekut. Koosolek möödus elawuseta. Kuulati ära kongressi saadikute aruanne, mille kohta üldse mitte sõna ei wõetud. Samuti waikselt wõeti wastu juhatuse tegewuskawa ja eelarwe. Selle järele asuti kuulama riigikohtuniku P. Kanu'i referaati.

Kuna koos oli rohkesti wabadussõjalasi, siis oleks wist mõnelgi midagi öelda olnud, eriti tegewuskawa ja kongressi aruande puhul, kuid tulemata jäänud sõnawõtud peab wist kirjutama koosoleku juhataja arwele, kes mõtete kogumiseks üldse aega ei läbonud anda, waid päewakorra ühe punkti juurest teise juure ruttas.

Lihunik suri töö juures.

A-ü. „Lihaprodukti" direktor teatas politsiile, et nimetatud lihatööstuse tööline Karl Malmstein, 37 a. wana, surnud äkki töö juures. Toimetatud juurdluse põhjal tehti kindlaks, et surm tuli siidamerabandusest. K. M. oli abielus ja 4 wäikese lapse isa.

Leiti sündinud lapse laip.

Laupäewa leidsid Tallinnas Weerenni t. 32 maja hoowis mängiwad lapsed palgiwirna wahelt sündinud lapse laiba. Laip oli mässitud räbalatesse ja pistetud palgiwirna wahele. Kohaleilmunud politseiametnik saatis laiba linna lahkamiskambri. Juurdlus asja kohta kestab edasi. Oletakse ema.

Portugaalial kaks walitsust.

Madeira rewolutsionäärid nõuawad rahwasteliidult, et nad tunnistatakse kogu Portugaalia walitsejateks.

Soomusautod Lissaboni tänawatel.

Genfist, 12. aprillil. (Trj.) Rahwasteliidu ringkondades kinnitatakse, et Portugaalia rewolutsionääride juhid Madeira saarelt on saatnud rahwasteliidu sekretäriaadile raadiotelegrammi, milles nad teatawad, et esialgul tuleb Madeiral asuwat Funchali linna lugeda Portugaalia uueks pealinnaks ja rewolutsionääride poolt koostatud walitsust kogu Portugaalia walitsukes. Lewinesid kuulduseid, et rewolutsionäärid on kuulutanud

Madeira ja Asoori saared autonoomseks

wõi isegi iseseiswaks riigiks. Neid kuulduseid liikatakse ümber, kuna rewolutsionäärid just wastupidiselt tahawad tunnistada Madeira ja Asoorid kuuluwaks Portugaalia juurde, et seal puhkenud rewolutsiooni tunnistada kogu Portugaalia rewolutsiooniks.

Asoori saared mässajate käes.

Londonist, 12. aprillil. Nüüd tõendawad juba paljud teated kahtlusetult, et Portugaalia garnisonid Asoori saartel on mässajate poole üle läinud. Awaldatakse ka arwamist, et mässajad wõiwad kauemat aega walitsuswägedele wastu panna, kuna nende käes on küllaldaselt relwu, laskemoona ja muud warustust.

„Palgalised mässajad".

Portugaalia walitsus teatab ametlikus teadaandes, et tema omal pool igasuguse rahutuste mahasurumiseks, mis awalikule korrale hädaohtlikuks saawad, wõtab tarwituiseleerakorralised abinõud. „Elukutselised" mässumehed, kelledele Pariisis olewa liiga poolt raha maksetakse, pidawat tunda saama raskusi,

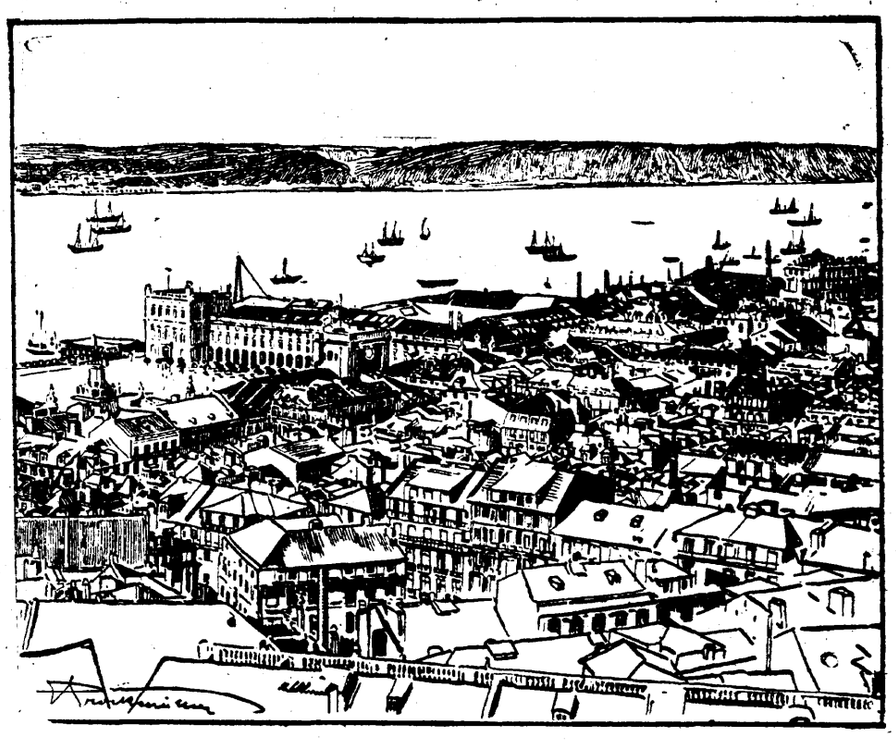

Lissabon, kääriwa Portugaalia pealinn.

Rahwasteliidu ringkondades märgitakse ära, et Portugaalia rewolutsionäärid tahawad saari muuta oma sõjakäigule keskkohaks, kust peab wälja minema wõitlus praeguse diktatuuri kukutamiseks kogu Portugaalias.

Lissabonist, Portugaalia pealinnast tulewad teated kinnitawad wäga ärewat seisukorda kogu Portugaalias.

Sõjaseadust maal on weelgi kõwendatud.

Tsensuri sõela on tihendatud weelgi. On wälja antud määrus, mille põhjal ametiwõimud, isegi kõige wähematele wõimukandjatele on andnud õiguse tunni pealt sulgeda kohwikuid ja restorane, kui neis peetakse salakoosolekuid. Pealinna walgub igast küljest ikka weel suurel määral sõjawäge ja kõik tähtsamad ametasutused on tuubitud täis sõjariistus sõdureid. Tänawatel liiguwad soomusautod. Nähtawasti on sõjawägi esialgul weel praegusele walitsusele truu. Walitsus istub kogu aja koos kolmanda kahurwäe rügemendi kasarmus. Taguses seisawad ikka weel sõjalaewad, mis on määratud karistusekspeditsiooniks Madeira saartele. Wäljasõidu käsku ei ole aga weel järgnenud. Sellest järeldawad wälismaa lehed, et praegune

Portugaalia walitsus ei olewat oma wõimu peale kuigi kindel ja ei julge emamaalt ära saata sõjawäge rewolutsionääride wastu wõitlemiseks saartele.

milledega Portugaalia rahwas nende mõrtsukalistele plaanidele wastu astub. Walitsus toetab ennast sõjariistus wõimule, s. o. sõjawäele, kes rahulikult ja kindlalt tahab korda kindlustada.

Portugaalia walitsusel olewat korda läinud kinni püüda palju raadioteateid, mida on wahetatud Madeira mässajate ja Pariisis elawa endise presidendi Machada wahel.

Tulewane president Matos wangis?

Olukord Portugali emamaal enses paistab üldiselt ärew olewat. Waatamata wastupidistele teadetele, olewat walitsuse seisukord õige kriitiline. Walitsus on oma peakorteris Lissabonis üle wiinud suurtükiwäe kasarmutesse.

Kindral Norton Matos, kes rewolutsiooni õnnestumise puhul pidi Portugaalia presidendi kohale asuma, olewat kinni wõetud. Teda hoitawat kinni Lissaboni sõjawäe hospidalis.

Lissaboni kindlustustes on kõik wäeosad alarmi-walmis. Walitsusasutused on tugewate sõjawäe patrullide kaitse all.

Tähelepanu!

Tänasest peale on alati saada head ja

wärsket leiba 14 senti kg. ja saia 17 senti nael.

Leivatööstus Peetri 26.

Toodang ja tarwitamine.

Majanduskriisi tähtsamad põhjused.

Maailma majanduskriis on tabanud kõiki majandusalasid. Niihästi põllumajandus, tööstus, kaubandus, transport kui ka teised majandusalad segutsewad kriisi tähe all. Wahe seisab ainult selles, et ühel alal on kriis teratwam ja laiaulatuslisem kui teisel alal.

Praegune majanduslik kriis ei ole sugugi mingisugune erakordseks ja inimsugu esimest korda tabawaks nähtuseks. Juba mitu aastasada enne maailmasõda olid majanduslised kriisid päris korduwateks wapustusteks majanduselu alal. Nõnda wõiksime tuua hulka näiteid möödunud aastasajast, ja isegi weel waremateest ajajärkudest, kuidas kriisid on ühel ja teisel pool majanduselu alal ilmsiks tulnud ja kõikuma pannud majanduselu aluseid.

Kuid siiski peab ütlema, et sarnased üldise iseloomuga kriisid, nagu see meil praegu on, ei ole inimsoo ajaloos tihti kordunud. Tõsi küll, et nii paljudel kordadel on kriisid üksikuid riike weel sügawamalt tabanud, on oma mõju poolest üksikutele majanduselu aladele ehk weel palju häwitawamad olnud kui praegune kriis. Kuid siiski ei ole need kriisid nõnda suurel määral ülemaailmlised olnud kui praegune.

Paistab nõnda, nagu oleks kriiside kordumine meie praeguse majanduselu paratamata nähtuseks.

Kriisi põhjuste selgitamisel on teadlaste arwamised wäga lahkuminewad. Ühed leiawad, et kriisi põhjuseks on üleproduktsioon, s. o., et saadusi walmistatakse tarwitamisest rohkem. Teised seletawad, et kriisi põhjuseks on tarwitajate wäike ostujõud, nõnda et tarwitamise tõus ei wasta produktsiooni tõusule. Kolmandad kirjutawad kriisid meie majanduselu korraldamatuse arwele, kus on korraldamata niihästi produktsioon kui ka pakkumine. Kõik on jäetud waba wõistluse kätte ja see wiimane ei arwesta majanduselu nõuetega, waid ajab ainult omakasu taga.

Meid wiiks liiga kaugele, et peatuda nende seletuste juures. Kuid siiski wõime öelda, et üksi nendest kriisi teooriatest ei ole teadlaste poolt wastuwaidlemata ainuõigeks tunnustatud.

Praeguse maailmamajanduse kriisi põhjusi selgitades tuleks meil tahes wõi tahtmata tegemist teha ka produktsiooni ja tarwitamise küsimusega. Meie oleme kaugel sellest, et kriisi ainukeseks põhjuseks pidada üleproduktsiooni, kuid siiski ei saa jätta ütlemata, et majanduselu kujunemisel on äärmiselt suur tähtsus produktsiooni ja tarwitamise wahekorral. Muidugi mõista ei ole see wahekord weel majanduselu kujunemise ainumäärajaks teguriks.

Kui suur on maailma tarwitamine ja produktsioon ning kuidas on see aastate wältel muutunud?

Nende küsimuste peale on wõimatu nõnda täpsalt wastata, et see wastus meid täies ulatuses rahuldaks ja küsimust igakülgselt selgitaks. Kuid siiski on wõimalik saada üldpilti nõhästi tarwitamise muutusest kui ka produktsiooni suurusest.

Ligikaudse pildi tarwitamise muutusest saame siis, kui waatame, kuidas on rahwaarw aastate jooksul muutunud. Muidugi ei anna ainult tarwitajate hulga muutumine weel tarwitamise kujunemisest tõelist pilti, sest aastate jooksul wõib iga üksiku elaniku tarwitamine kas suureneda wõi wäheneda. Kuid teiste wastawate andmete puudumisel tuleb nendega leppida.

Elanikkude juurdekasw.

1913. a. kuni 1928. a. on maailma rahwaarw kaswanud umbes 10 protsendi. Rahwaarwu tõus ei ole aga mitte kõigil pool kaugelgi ühtlane olnud. Nõnda on rahwaarwu juurekasw olnud nimetatud aastate wältel Euroopas ilma Wenemaata — 6 protsendi, Aasias ilma Wenemaata — 7 protsendi, Kesk-Ameerikas — 8 protsendi, Afrikas — 10 protsendi, Ookeani maadel — 25 protsendi, Põhja-Ameerikas — 26 protsendi, Lõuna-Ameerikas — 43 protsendi jne.

Kuid need andmed rahwaarwu tõusust ei ütle weel palju tarwitamise wõimaliku tõusu kohta. Olulise tähtsusega on weel küsimus, et kas on kaswanud rohkem- wõi wähemtarwitajate elanikkude arw.

Elanikkude arwu tõusu waadeldes näeme, et rahwaarwu tõus on peaasjalikult olnud wähemtarwitajates maades. Ehk küll näiteks on Ameerikas kodanikkude juurekaswu protsent õige suur, kuid kogu Ameerika elanikkude arw teeb wälja maailma rahwaarwust ainult 12,4 protsendi. Kõige suuremat rahwaarwu tõusu nägime aga Lõuna-Ameerikas (43 protsendi), kuid seal elab ainult wähe üle 4 protsendi maailma rahwast.

Euroopa aga oma wõrdlemisi nõudliku kodanikuga teeb wälja kogu maailma rahwast ilma Wenemaata ainult 19 protsendi. Pealegi on siin rahwaarwu tõus wõrdlemisi wäike olnud.

Üle poole — 53 protsendi kogu inimsoost elab Aasias. Kuid meile on üldiselt teada Aasia elanikkude wähenõudlikkus.

Kokkuwõttes näeme, et maailma rahwaarw on 1913. a. saadik kaswanud 18 miljoni elaniku wõrra, kuid just peaasjalikult wähem tarwitajate kodanikkude arwel. Sellepärast ei wõiks maailma kogutarwitamine olla mitte nõnda palju tõusnud, kui oleks rahwaarw sama palju kaswanud kultuurilisel arenenud riikides.

Toodangu tõus.

Ka maailma koguproduktsiooni kohta ei ei saa olla küllalt üksikasjalisi andmeid. Esitatud andmed annawad ainult üldpildi tooresainete ja toiduainete produktsioonist.

Kui 1913. a. produktsioon wõtta aluseks = 100, siis kujuneks maailma kogutoodang järgmiselt:

	1926. a.	1927. a.	1928. a.
Ida- ja Kesk-Euroopa (Wenemaata)	92	100	108
Euroopa teine osa	99	115	114
Euroopa ühes Wenemaaga	99	107	110
Põhja-Ameerika	130	128	135
Kesk-Ameerika	153	147	158
Lõuna-Ameerika	133	150	156
Aafrika	140	145	152
Aasia ilma Wenemaata	118	122	124
Kogu maailma toodang	116	120	125

Kui wastawaid andmeid üksikasjalisemalt waadelda siis selguks, et tooresainete toodang on palju rohkem tõusnud kui toiduainete toodang. Nimelt oli tooresainete toodang 1913. a. 100, 1926. a. — 128, 1927. a. — 136 ja 1928. a. — 140. Toiduainete toodang on aga wastawatel aastatel olnud 100, 109, 111 ja 116.

Need andmed näitawad, et kui wõtta arwesse rahwaarwu juurekasw, siis on maailma tooresainete produktsioon iga hinge kohta wähemalt 30 protsendi kõrgem kui 1913. a. ja toiduainete produktsioon, mis on üldse tõusnud 1913. a. wõrreldes ainult 16 protsendi wõrra, iga hinge kohta ainult 6 protsendi wõrra 1913. a. produktsioonist suurem. Kui aga wõtta arwesse weel paar wiimast aastat, siis selguks, et toiduainete toodangu tõus on tõeliselt palju suurem, kui 6 protsendi hinge kohta, sest nende toodang on just wiimastel aastatel palju tõusnud. Iseäranis on see maksew terawilja juurekaswu kohta.

„Prantsusmaa troonipärija" abiellus.

Pariisi krahw Henri, leda ainukese Guise hertsogi pojana Bourbon-Orléanside kojast trooninandidaadina Prantsuse troonile wõetakse, abiellus 8. aprillil Orléans Braganza printsessiga. Pildil on krahw oma noore abikaasaga. Pulmad olid Palermos ühe tuhande Prantsuse, Hispaania, Itaalia ja Brasiilia aadliku juuresolekul.

„Postimeest" loeb igaüks

kes tahab **teadlikult osa võtta** Eesti politilisest, kultuurilisest, majanduslikust, sotsiaalsest elust!

Enne maailmasõja wiimase 50 a. keskmist tarwitamise tõusu hinnatakse mõnede teadlaste poolt 3 protsendi aastas. Muidugi on see arw wäga umbkaudne. On andmeid, mis näitawad, et ta on mõnel alal tõeliselt märksa suurem. Nõnda näiteks on tooresraua tarwitamise tõus olnud 1865.—1900. a. keskmiselt 4,5 protsendi aastas. Ameerikas on ta aga 1900.—1910. a. wahel kõikunud 5—6 protsendi., teraste tarwitamise tõus kuni 10 protsendi jne. Kuid samal ajal näeme aga puuwilla tarwitamises ainult 3 protsendi aastast tõusu.

Kui wastab produktsiooni tõus tarwitamise tõusule?

Kui waadelda üksikute ainete toodangu tõusu 1913. a. wõrreldes, siis selgub, et ta ei ole mitte kaugelgi kõikidel aladel ühtlane olnud. Toome järgnewas tabelis mõnede tähtsamate saaduste produktsiooni wõrreldes 1913. a. produktsiooniga, wõttes aluseks 1913. a. toodangu = 100.

	1923. a.	1926. a.	1928. a.
Nisu	101	114	120
Peedisuhkur	76	99	120
Puuwill	88	127	117
Pillirooisuhkur	154	169	190
Tsement	111	145	166
Kiwiüsi	99	98	102
Petroleum	263	283	341
Raud	88	100	112
Teras	103	122	144
Wask	122	135	144
Aluminium	2227	310	349

Nõnda näitawad need andmed produktsiooni mitmekesist tõusu. Kuid siiski on kõikidel aladel toodang sõjaeelsest toodangust märksa suurem. Iseäranis paistab toodangu tõusu poolest silma suhkru, petrooleumi ja aluminiumi toodang.

Kui arwesse wõtta ka sõjale järgnenud tarwitamise tõus, kuid siiski peaks ta paljudel aladel ületama tarwitamise tõusu.

Nende mõningate maailmamajanduse kohta käiwate andmete esitamise sihiks ei olnud mitte näidata, nagu oleks maailmamajanduse kriisi ainupõhiuseks üleproduktsioon. Kuid siiski wõime mõnel alal ka ületoodangust kõnelda ja kahtlemata mõjub see kriisi süwenemiseks kaasa. Kriisi põhjused on kahtlemata palju mitmekesisemad, et teda saaks ainult maailmamajanduse üleproduktsiooniga seletada.

Uus osakond Tartu näitusel.

Looma- ja piimaterwishoiu küsimused päewakorrale.

Nõnda walmib loomaterwishoiu muuseum.

Tartu Põllumeeste Selts on astunud läbirääkimistesse Terwishoiu Muuseumiga terwishoidlikkude küsimuste selgitamiseks Tartu näitustel. Nende läbirääkimiste tulemuseks on kokkulepe, mille järele Terwishoiu Muuseum korraldab suuremaid wäljapanekuid loomaterwishoiu aladel.

Terwishoiu Muuseum asub kõige lähemal ajal kõiksuguste mudelite tegemisele. Kawade testamine nõuab pikemat töötamist, arwatawasti kulub selleks kogu sumi. Ka töökõe eelarwe on juba koostatud. Esialgsete kalkulatsioonide järele läheb maksma kõigi kawade ostamine umbes 4200 krooni.

Tartu näituseks walmistatud materjalidest rajundatakse loomaterwishoiu muuseum, missugune asutis jääb töötama osakonnana Terwishoiu Muuseumi juurde. Loomaterwishoiu osa kawatsetakse edaspidi järjekindlalt suurematel näitustel wälja panna, et eriti talupidajatele anda pilti looma ja piima terwishoiust.

Nende laiaulatuslikkude kawade läbiwitmine on jäetud Terwishoiu Muuseumi direktor dr. W. Sumbergi ja ülikooli esitaja dotsent Rootsi hoolde, kuna Põllumeeste Selts poolt kaasa töötawad prof. K. Saral ja prof. J. Mägi.

Koostatud kawade kohaselt selgitatakse loomaterwishoiu ala puudutawais esemetes meil esinewaid tähtsamaid loomade külgehakkawaid haigusi, nende tekitajaid, haiguste kliinilist pilti, lewimist ja lewitamist, haiguste idudest hoidumist, nende wastu wõitlemist jne.

Wastawaid mudeleid kawatsetakse walmistada tiisikuse, Bangi infektsiooni (poja ärawiskamise haiguse), põrnataudi, sigade punataudi, hobuste haiguse), põrnataudi, sigade punataudi, hobuste nõlgi, tatitaudi, rõugete, suu- ja sõrataudi, marunõlgi, noorte loomade ja lindude haiguste, meiste punataudi, maksa kaanitõwe, parasiitaarsete nakkushaiguste, soolte parasiitide ja teiste loomatõbede kohta.

Piima terwishoiu alal tahetakse anda kujukas pilt sellest, kuidas peab wälja nägema hügieeniline laut. Edasi selgitatakse, missugune puhtus peab walitsema lehma lüpsmisel. Sellega ühenduses esitatakse puhtalt ja mittepuhtalt lüpsetud piima mikroobid.

Piimaterwishoiu osakonnas tahetakse anda pilti udarahaigustest, mille on rekitanud inimeste külgehakkawad haigused. Kujukat pilti tahetakse pakkuda sellest, kuidas haiguste idusid piimaga lewitatakse ja missugune hädaoht sellega kaasas käib nii inimestele kui ka loomadele.

Piimaterwishoiu osakonnas on kawatsus selgitada weel piima wäärtust toiduainena, eriti lastepiima küsimust wälja tõstes.

Kolmanda suurema osakonnana tahetakse loomaterwishoiu juures näidata, kuidas terwishoidlik laut ja tall peab wälja nägema. Siin pannakse wälja weiste, sigade ja kanade lauda ning hobuste talli hügieeniliselt oistarbekohane ehituswiis, ruumi dimensioonid, walgustus, wentilatsioon, põrand ja lagi, künad, loomade asetus, aluspõhk jne.

Sellest on näha, et uus osakond Tartu näitusel näib kujunewat üheks huwipakkuwamaks alaks.

Lõuna-Eesti põllumeeste päew läheneb.

Laialdane huwi arutuselolewate küsimuste wastu.

Lõuna-Eesti põllumeestepäewa lähenemisel on märgata laialdast huwi põllumehe eneseawitamise ettewõtete wastu. Päewa korraldajale on tulnud järelpärimisi wäga mitmesugustelt asutistelt ja organisatsioonidelt. Paljud organisatsioonid on esitajad juba ära walinud. Ka rida üksikuid põllumehi on oma osawõtust teatanud.

Nagu juba waremini teatatud, peetakse Lõuna-Eesti põllumeestepäew Tartus, „Wanemuise" suures saalis pühapäewal, 19. apr. kl. 10 hommikul. On soowitaw, et asutiste esitajad juba waremini kohale tuleks. Päewale wõiwad saata hääleõiguslikke esitajaid kõik ühistegelised asutised, seltskondlikud organisatsioonid ja omawalitsusasutised. Sõnaõigusega wõiwad osa wõtta kõik põllumehed ja asjasthuwitatud. Aadressi mitteteadmise tõttu pole saadud kutseid kõigile organisatsioonidele wälja saata, kuid ärgu see kedagi takistagu tulemast, sest põllumeestepäew on korraldatud kõigile põllumeestele.

Päewa kawa sisaldab terve rea küsimusi, mis tänapäewal põllumehele muret teewad. Esimesena kõneleb wäliskminister J. Tõnisson meie põllumajanduse kitsikusest, selle põhjustest ja lahenduswäljawaadetest. Teise küsimusena tuleb arutusele põllumajandusliku krediidi küsimus, kus selgitawate kõnedega esinewad Pikalaenu panga dir. Rostfeld ja Maapanga juhatuse liige dr. Johanson, kuna tegeliku põllumehe raskused agr. E. Ehrlich ette kannab. Järgmine tsükl kuulub põllutööliste küsimuse lahendamisele haridus- ja sotsiaalministri J. Piiskari ja Tartu maawalitsuse liikme H. Milleri poolt. Lõpuks arutatakse põllumajandussaaduste turustamise wõimalusi nii wälis- kui ka siseturu seisukohalt. Sellele ainele kõnelewad „Põllumajandusturu" toimetaja J. Janusson ja ühistegelane A. Mälberg. Wäärtusliku osa moodustawad muidugi ka läbirääkimised, kus tegelikkudel põllumeestel awaneb wõimalus kõike küdamelt ära öelda.

Päewa korraldaja — Eesti Põllumeeste Selts Tartus loodab, et põllumeestepäew aitab kaasa meie põllumajanduse seisukorra parandamiseks.

Põgenemine Kremlist.

Sven Adeloni romaan.

Tõlkinud M. P. 2

Kui proua Wera jutustas mulle seda tolle eine aegu San Sebastianis, jõime me samuti wahuwiina, ja sellel juhul ma panin tähele, et ta wahuwiinaklaasi taotses hoida wäga tawatult ning seega muidu oma peenesse käitumisse lõi wäikese, kütkestawa ebakõla: Ta pani klaasi nagu wäike tütarlaps suu juure mõlema käega. Selliseiks üksikasjuks mul on juba kord teraw silm, ja loomulikult seda weelgi enam daami juures, kes äratab mu tähelepanu. Kui ma jutustasin proua Werast, pidin olema Kurt Meisznerile seda wäikest, weidrat omapära maininud. Ta mõtles endamisi, et säärane wäike Metsiku-Lääse kommete hõng sobiks hästi poolkombluseta Wenemaal mängiwasse rewolutsioonifilmi. Igatahes esines filmis waatus, kus kangelane ja kangelanna pärast teemantide ahju müürimist, olles üleni lubja ja nõega, istuwad maha ja joowad klaasi schampanjat. Sellel puhul tühjendab nüüd kangelanna walgel lõuendil oma klaasi täpsalt samuti nagu proua Wera tegi seda meie einel San Sebastianis.

Ja wälja arwatud need kaks filmi üksikasja, mis wihjawad otsemalt Werale, olidki silma torganud tundmatule härra Sorinile.

Wõisin seda Tundmatut enesele kujutleda üsna selgesti: Kinohoone suur, pimedakstehtud saal. Järsku üks kahwatu härra hüppab toolilt püsti ja hüüab ehmunult: „Taewane jumal, see peab olema tema!" Kuid kaheldes ja segasena ta istub uuesti, sest lõuendilt naeratab talle wastu täiesti wõõras nägu.

Istusin kaua, härra Sorini telegramm käes. Püüdsin lahendada saladust, nagu lahendatakse pildimõistatusi, ei saawutanud ent rahuldawat tulemust. Kõige lihtsam ju oleks olnud seletust paluda sellelt tundmatult härra Sorinilt endalt, ja ma otsustasin talle kirjutada kohe järgmisel päewal.

Kuid see otsus jäi teostamata. Kuigi mind selleks kihutas teatud uudishimu kui ka omamoodi kahustustunne, kuid peale mu sünnipärase wastumeelsuse igasugu kirjade kirjutamise wastu üldse, mu teel pidi olema seisnud mingi muu takistus. Päewad mööduvad, nädalad kadusid, kuid kirja läkitamise ma lükkasin ikka ja ikka edasi.

Eelpool jutustatust järgneb juba jatkuwa selgusega, et olen üks neid kahetsemiswäärseid inimesi, kes elawad kirjaniku kärsimatut mustlaseelu. Minu telk oli hotellikamber.

Kurt Meisznerit kirja ma sain kätte Wenetsias ja nimelt oma kirjastaja kaudu. Juba mõned kuud hiljem ma peatusin põhjapool Alpe. Jõulupühad weetsin ühes wäikeses Württembergi supellinnas Freudenstadtis.

Teise jõulupüha pärastlõunal, kui parajasti jalutuskäigult läbi lumise metsa tulin tagasi oma wõõrastemaija, ulatas uksehoidja mulle ühe nimekaarti ja teatas ühtlasi, et wõõras istub minu lugemistoas ja ootab mind.

Wõtsin kaardi ja lugesin:

B. L. Sorin, Detroit, U. S. A.

2

Härra Sorin

Kui astusin lugemistuppa, libises üks nooruslik, nõtke kogu kuski sügawast tugitoolist üles ja astus mõned sammud mulle wastu.

„Kas mul on au kõnelda härra Adeloniga?" küsis ta ingliskeeli. Kui kinnitasin seda, esitles ta end kui Boris Sorin Moskwast, praegune asukoht Detroitis. Pärast seda kui olin külalisele ulatanud sigareti, istusime maha, ja kuni härra Sorin kõneles, wõisin teda rahulikult waadelda lähemalt.

Ta oli kaswult pisut wähem kui keskmine ja sihwakas. Ta riietus erines ühtlase ja tagasihoidliku wäärikusega, kuna kogu ta esinemine mõjus jõulisena ja ometi walitsetuna. See mees oli säilitanud oma noorusliku nõtkuse, kuid kortsud ta silmalaugudel, kurrud peene, ümeka suu ümber ja hõbewalged laigud oimudel tuletasid meele elu, millele saatus oli lasknud rikkalikult osaks saada nii rõõmusid kui muresid. Juba esimesel kohtumisel see mees jättis meeldiwa mulje oma tarkade, hallide silmade kindla ja rahuliku waatega ja omapäraselt-poisikeseliku wärske naeratusega. Wäheste sõnadega ta kirjeldas mulle oma praegust seisundit: ta oli saanud nii tööstusettewõtte tehniliseks kui äriliseks juhtimiseks tarwiliku hariduse ja endale jõukate ameerika sõprade abil Detroitis hankinud wabrikujuhi suurepärase koha. Niiüd ta oli ameerika kodanik ja niipalju kui wõijin järeldada ta tagasihoidlikkudest ja ettewaatlikkudest märkmetest, oli ta täht majanduslikus suhtes praegusel filmapilgul alustanud tõusu. Niisiis teiste sõnadega: Ta uuel kodumaal temast oli saanud jõukas mees.

Kuid tahaksin sõna anda härra Sorinile endale:

„Olen läbi teinud niipalju halba," ütles ta oma rahulikul wiisil, „ajajooksul aga leidsin teistes oludes enda uuesti ning harjusin peagi oma ameerika sõpradega. Hakkasin minewikku unustama. Kuid kui ühel päewal nägin Detroitis Meisznerit filmi, kerkis mu minewik minu ees ühel hoobil uuesti."

„Film tuletas teile meele teie oma elamusi Wenemaal?"

Sorin raputas pead.

„Need ei ole ainult mälestused," ütles ta, „teatud pilt filmis on otse osake minu enda elust, ja härra Meisznerit sõnade järele ta wõlgneb selle kake paraku teie mõjutusele."

„Olete niisiis härra Meisznerga juba kõnelnud?" Sorin naeratas.

„Mul oli täiesti selge, et minu poolt Stella Stiernfeldile adresseeritud järelepärimist ei saadud wõtta tõsiselt," ütles ta, „sellepärast tulin ise Euroopasse, et saada põhjalikku selgust. Olin mõlemate juures, — külastasin Stella Stiernfeldti ja Kurt Meisznerit. Tema juhatas mind teie juure. Teie kirjastajalt sain teada, kus praegu wiibite, ja nii te nüüd leiate mu siin."

„Ja millega wõin ma teid teenida?" Mu silmad kohtasid Sorini pilke.

„Tahaksin meelsasti kuulda, kust saite teada juhtumuse, millest jutustasite Meisznerile ja mis kujutab wahetut wäljalõiget minu elust."

Ma ei wastanud talle kohe. Järsku mulle turgatas pähe, et oleme üsna ebatawalises seisundis. Mind läbistas mõte, et wõibolla minu ees seisab nõdrameelne, kuid härra Sorini rahulik ja kindel esinemine peletas selle eksiarwamuse juba järgmisel hetkel. Minu tunne ütles mulle, et tal selleks küsimiseks on mitte ainult tõsine, waid samuti kõige sügawam põhjus, wõi wähemalt ta arwab olewat selle.

Sorin näis aimawat minu mõtteid.

„Teie leiate weidra, et olen selle asja pärast reisinud Ameerikast siia?" küsis ta.

„Tõtt öelda, ja," wastasin, „ma ei suuda mõista, kuis wõib see teile tähendada nõnda palju, kes jutustas mulle selle loo."

„Teie unustate, et on see minu enda elulugu," wastas ta.

Kehitasin õlgu.

„Katke teie elust," ütlesin, „wäljalõige Wene rewolutsioonist. Midagi säärast ei ole läbi elamud teie üksi. Oletades koguni, et selles filmis esineb asju, mis olete tõepoolest elanud läbi, ei taipa ma ikkagi weel, miks annate sellele nõnda suure tähtsuse."

Sorin waatas mulle rahulikult silmi:

„Asetan teile waid üheainsa wäikese küsimuse. Ma tahaksin meelsasti teada, kellelt on pärit teated, mis teie härra doktor Meisznerile andsite pildiks — teemandid ahjus?"

Wastasin naeatades:

„Ja enne, kui teile wastan, tahaksin meelsasti teada, millisel põhjusel reisisite Euroopasse; kas waid, et asetada mulle seda wäikest küsimust? Küllap siin peab olema tegemist palju tõsisema põhjusega?"

Minu wastus näis härra Sorinit kimbatawat. Ta wiiwitas hetke.

„Dr. Meisner ütles mulle, et olete seda kuulnud ühelt wene daamilt, kuid tema ei teadwat daami nime."

Ma ei wastanud. Sorin jatkas:

„Ka teade peaosalise wäikesest omapärast, klaasi kinni hoida mõlema käega, on pärit teilt ja tohiks olla edasi antud sellesama daami poolt."

Noogutasin.

„Seda on härra Meisner teile öelnud," wastasin, „ja ongi see õige. Nüüd siis tahate meelsasti teada selle daami nime? Kuid miks siis?"

„Sellepärast," wastas härra Sorin ja püüdis seekord minu pilgu eest purgelda kõrwale, „sellepärast, et mul on põhjust oletada, et see daam on üks minu wäga häid tuttawaid, kelle aastaid arwasin olewat surnud. Kui piisab teile sellest, siis olge nii lahke ja jutustage mulle, mis on selle daami nimi ja kust wõin ta leida."

Kaalutlesin filmapilgu, enne kui wastasin:

„Tunnen seda daami ainult pealiskaudselt, aga ma tean ta nime ja samuti, millises linnas ta elas ja arwatawasti elab weel praegugi. Niipalju ma wõiksin teid aidata, aga ma ei tea —," ja ma peatusin kõheldes.

Sorin naeratas muretult.

„Teie ei tea, kas daamile minu külastus meeldib," ütles ta, „ja sellepärast te kahtlete mulle nimetada ka nime."

(Järgneb.)

Helsingi Eesti tähe all.

Sooje ning südamlikke terwituśi Eestile.

Soome iseseiswuse liidu poolt korraldatud Eesti päew oli eile kogunud Soome rahwusteatrise Helsingis suurel hulgal pidupublikut. Peale ametlikkude wõimukandjate oli ilmunud rohkearwuliselt esindajaid kirjanikkonnast, ülikoolist jne. Ühendatud kaitsewägede orkestrite ja segakoori „Kilwen Kuoro" ettekanded lõid kõrgekraadilise pidu-meeleolu. Erkki Räikkönenі pidukõne sisaldas sooje ning südamlikke terwituśi Eestile. Aktus lõppes hümniga.

*

Mis on Soome Iseseiswuse Liit?

Soome Iseseiswuse Liit, kelle korraldusel peeti eilne Eesti päew, asutati juba 1924. a. Ta sai oma alguse wäikesest üliõpilasrühmitusest, ning on kaswanud nende aastate jooksul ülemaaliseks organisatsiooniks, kes wõib oma liikmete arwu lugeda üle 5000. Sellesse hulka kuulub inimesi kõigist seltskonnakihtidest ja igast maanurgast.

Liidul on 1800 usaldusmeest üle maa. Nende kaudu kannab see ülemaaline organisatsioon oma ideid rahwa hulka.

Hõimu liikumise õhutamine on juba Liidu alguses saadik püsinud ta töölawas. Tema teeneks tuleb lugeda õieti seda, et 1927. a. wõeti hõimuõpetus Soome keskkoolide õppekawasse. Liidu algatusel kuulutati 1929. a. iseseiswuse päew ülemaaliseks pühaks, mil seisab töö kõigis wabrikutes, tehastes, ärides ja mujal.

1927. a. awaldati tuntud tegelaste poolt allakirjutatud üleskutse, millega ettepanek tehakse jaanipäew wõtta Soome lipu pühaks. See algatus wõitis laialiste rahwahulkade poolehoiu. Järgmisel aastal korraldati üle maa terwe rida n. n. lipupidusid, kus selgitati lipu tähendust ja tähtsust. Need pidud wõitsid iga aastaga enam hoogu. Möödunud aastal korraldati jaanipäewal 200 lipupidu. Kümneid tuhndeid lippe on neil päewadel Liidu wahetalitusel läinud rahwa sekka.

Tulewikus tahab Liit jatkata oma üleseatud sihtide teostamist, milledest tähtsamad on rahwustunde õhutamine, hõimuliikumise edendamine ja wõitlus kommunistliku hädaohu wastu. Majanduslikkude raskuste mõjutusel, mis üleilmise majanduskriisi tõttu end ka Soomes tublisti tunda annawad, on otsustatud töökawasse wõtta majanduslikku iseseiswuse õhutamine ja selleks kaasamõjumine, et rohkem tarwitataks omamaa saadusi ja teostataks üldist kokkuhoidu.

Pühendus Soome-Eesti koostööle.

Helsingist, 12. aprillil. Pühapäewal korraldatud Eesti päewa puhul on Soome iseseiswuse liidu häälekandja pühendanud oma aprillikuu numbri Soome-Eesti koostööle. Ajakirja juhtkirjas öeldakse muu seas, et kui soomlased Eesti wabadussõtta appi ruttasid, siis tegid nad seda äratundmises, et suurte ohwritega lunastatud Soome iseseiswus seisab nõrgal alusel, kui wennasrahwas teisel pool lahte peab ägama wõõra ikke all. Soome abi Eesti wabadussõjas oli Soome enda seisukorra kindlustamine. Soome ei püsi iseseiswana ilma Eestita ja Eesti iseseiswus muutub ajalooliseks mälestuseks, niipea kui Soome riiklik iseolemine lõpeb...

Ajakirja järgmisel leheküljel tuuakse muu hulgas interwjuu kindral Laidoneriga. Kindral Laidoner märgib ära kõige pealt Eesti-Soome koostöö suurt tähenemist. Wormiliste kaitselepingute sõlmimist peab Laidoner tarbetuks, kuna rahwuswaheline koostöö ja loomulik wastastikune arusaamine, mis põhjenewad ühistel majanduslikkudel, kultuurilistel ja rahwuslikkudel huwidel, tähendawad töeliselt palju rohkem kui politilised liidud.

Kirjanikud ja B. Linde.

Liiduśt wäljaheitmine ei saanud tarwilikku enamust.

Mõned muudatused toimkondades.

Pühapäewal peeti Eesti Kirjanikkude Liidu erakorralist peakoosolekut, mille päewakorras olid mitmed liidu sisemised asjad. Pikemat sõnawõttu tekitas liidu liikmete J. Lattiku ja B. Linde wäljaheitmise küsimus. J. Lattiku wastu tõstetud süüdistused lõpetati, kuna B. Linde' küsimus läks hääletusele. 20 koosolijast olid wäljaheitmise poolt 13, wastu 4, erapooletuid 3. Kuna erapooletud loetakse ka wastuhääletamiseks, siis ei saanud wäljaheitmise ettepanek tarwilikku ²/₃ häälte enamust ja kukkus läbi. Selle peale waliti kolme-liikmeline komisjon, kes kogub uusi andmeid B. Linde kohta. Komisjoni waliti: Krusten, Kiwikas ja Jaik.

Kuna eelmisel peakoosolekul kõik walitawad tarwilikku arwu hääli ei olnud saanud, tuli teostada mõned ümberwalimised. Ümberwalimisele tuli juhatuse liige Joh. Schütz, kes tagasi waliti.

Kirjastustoimkonda waliti Wallaku asemele Kiwikas.

Sihtkapitali walitsusse sai E. Hiire asemele Fr. Tuglas.

„Loomingu" toimkonda sai A. Jakobsoni asemele jälle Fr. Tuglas.

Elisée lossis tuleb jüripäew.

Kes saab Prantsuse wabariigi järgmiseks presidendiks.

Prantsusmaa läheb wastu uue wabariigi presidendi walimistele. Kuu aja pärast, 13. mail, peab langema liisk, kes saab Prantsusmaa wabariigi esimeseks kodanikuks järgmise seitsme aasta peale.

Kui mõnelpool on wäidetud, et presidentide nagu kuningate amet seisab ainult tervitamises ja naeratamises, on just wiimased nädalad näidanud midagi muud. Euroopa kõhes suuremas wabariigis on presidendid äratanud tõsisemat tähelepanu. Saksa wabariigi president Hindenburg on käredate määrustega annud tugewa mõksu äärmuslastele mõlemal tiiwal, pannes neid kihama nagu erilaste pesa. Prantsusmaa enda president Doumergue ütles möödunud nädalal Saksa-Austria tolliliidu kohta tõsiseid sõnu, mis ei kõlanud kaugeltki mitte-midagi-ütlewa peakõnena ja panid lainetama mitme maa ajakirjanduse.

Neil asjaoludel ei ole ka meil esialgu presidendituil, põhjust imestada, et prantslased wõtawad wäga tõsiselt oma wabariigi esimese kodaniku walimist. Küsimus on seda põnewam, et praegu ei ole weel mingit selgust, kes pärib Gaston Doumergue'i koha Elisée lossis. See ei ole juhuslik nähe. Erakonnad meelega ei tule oma kandidaatidega enne wälja, kui otse hääletuse eel, sest muidu wõiks wastased tulewase presidendi juba aegsasti teha oma

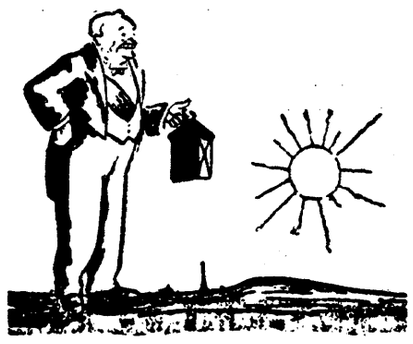

Doumergue

on pidanud otsima 15 peaministrit, sama waewarikkalt, nagu Diogenes otsis inimest. Ta ei taha enam.

kallaletungide märgilauaks. Kuid ennustusi on ju mitmesuguseid. Seda arwukamad on isegi need riigitegelased, kelles nähakse wõimalikke kandidaate presidendi toolile. Kellest on seekord juttu?

Suur osa prantslasi näeks heameelega, kui

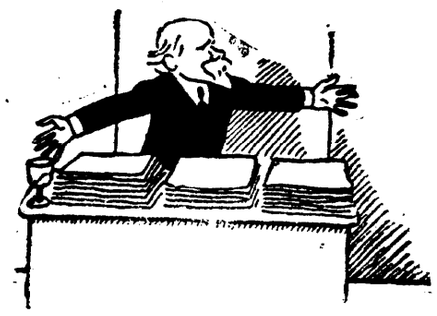

Poincaré,

tulise sõna ja teoga riigimees on terwisliselt murtud.

Doumergue'i koha järgmise seitsme aasta peale päriks sama Doumergue ise. Praegune president on wõitnud oma lahke loomuga ja riigimehelikku tasakaalukusega üldise poolehoiu. Kuid Doumergue ei taha. Wabariigi presidendi amet ei ole kerge. Ta kitsendab äärmuseni tema kandja isikuwabaduśt. Mitte asjata ei nimetata presidente kaastundlikult „Elisée lossi wangideks". Ja pealegi — Doumergue'il on tulnud oma seitsme ametiaasta kestel leida lahendajaid terwelt wiieteistkümnele walitsuse kriisile, ametisse kutsuda wiisteist peaministrit. Ja seda Prantsuse erakondade rohkuse juures, kus paraja mehe leidmine pole lapsemäng! Nii siis Doumergue keeldub, ta tahab tseremoniaalist puhata oma mõisas Lõuna-Prantsusmaal.

Poincaré? Juba loodeti, et ta oma raskest haigusest sõdawõrd paraneb, et ta wõib oma poolesaja-aastasele wiljakale tööle Prantsusmaa teenistuses panna krooni pähe, astudes uuesti presidendi kohale, mida ta täitnud kriitilistel aegadel. Kuid Raymond Poincaré terwis ei kanna enam. Ta pooldab enda ajemel oma sõpra senaator Albert Lebruni, wast ka Léon Bérard, kuigi wiimasel ei ole suuri wäljawaateid.

Palju on kõneldud Van-euroopa isast Aristide Briandist kui tulewasest presidendist, esialgu mitte Paneuroopas, waid Prantsusmaal. Selle riigimehe suured kogemused: 12 korda peaminister, korda neliküimnend walitsuste liige, kõnelewad tema walimise poolt. Tõepoolest oleks Briandi kandidatuuril wäga palju poolehoidu, kuigi wäidetakse, et õnnetu Saksa-Austria tolliliidu lugu olewat tema poolehoidjate ridades wäikest segaduśt sünnitanud. Kuid kas tahab Briand? Ta wist ei taha. Briand tahab olla aktiiwne wõitleja oma suurte eesmärkide kasuks, mitte erapooletu wahekohtunik, nagu seda nõuaks presidendi amet. Ja pealegi: Briand armastab lihtsust, wihkab tseremoniaali. Oma wäheseid puhkepäewi saadab ta mõõda Bretagne'is, kus tal on mõis eeskujuliku sigalaga. Selle asemel, et Elisée lossis wisiite wastu wõtta, tahab ta puhkepäewil istuda õngega jõel wõi sõita kaluritega noodale.

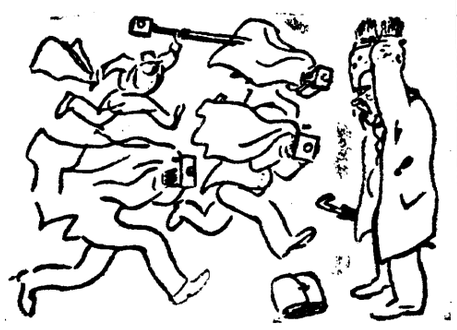

Briand'i,

kohutawad juba praegu päewapiltnikkude rünnakud, ta wihkab esituskohustusi.

Nii seisawad prantsuse lehed ristsõnamõistatuse ees: kes saab tulewaseks presidendiks. On weel palju kõneldud Paul Painleve'st, kes oli 1924. a. walimistel Doumergue'i wõistlejaks. Tal on palju poolehoidjaid. On juttu saadikutekoja esimehest Bouisson'ist, end. ministrist Jean Hennessy'st, nagu öeldud — kohtuministrist Léon Berardist. Raul Peret' ja René Besnard'i kandidatuurid on Oustric'i lugude läbi kõrwale jäänud.

Kõige tõsisemalt eelpool lähemalt puudutatute kõrwal kõneldakse praegusest senati esimehest Doumer'st. Tuleb ära oodata.

Tulekahju keset pühade ettewalmistusi.

Laupäewal keskpäewa ajal tekkis Aakre wallas Pedaste külas tulekahju, kus maha põles Leesiku talu elumaja ühes rehe ja rehealusega, mis ühise katuse all. Peale selle häwitas tuli ka omanikkude riideid ja majakraami 500 kr. wäärtuses. Tuli saanud arwatawasti alguse korstna läbi. Omanikud M. Wassin, G. Kusnetsow ja W. Ofitserow, kellele nimetatud hooned kuulusid, hindawad kahju 4000 kroonile. Hooned olid kindlustatud kindlustusselts „Eestis" 3500 kr. eest. Omanikud, kes peawad pühi wana kalendri järele, olid parajasti kibedasti ametis pühade ettewalmistustega. Tuld märkasid nad alles siis, kui sellest teatasid neile naabrid. Tuld oli kustutamas Aakre ja Puka wabatahtlik tuletõrje. Hilise kohalejõudmise tõttu suutsid nad päästa ainult elumaja seinad ja osalt rehetoa palke.

Reiu jõe jää lagunenb.

Reiu jõe jää on hakanud juba lagunema ning ülesõit on kardetaw. Maamehed on juba hobustega neljas-wiies kohas wette kukkunud.

Põllumajandusliidu ehitusnõuandja lahkub Pärnumaalt.

Teatawasti oli Põllumajandusliidul jenini igas maakonnas oma nõuandjad. Nüüd aga ühendatakse Pärnu ja Wiljandi ringkonnad ja kahe maakonna peale jääb ainult üks esindaja. Senine Pärnumaa ehitusnõuandja Sepp lahkub oma kohalt 1. juulist, asudes uuele kohale Tartumaal.

Wõrule uus supelmaja.

Läinud aastal purustas torm Wõru linna supelmaja. Selle ülesseadmine otsustati eitawalt. Selle asemel ehitatakse uus supelmaja, milleks ette nähtud 2 tuhat krooni. Ehitusega tahetakse peatsest algust teha.

Seni pole weel kindel, kuhu supelmaja ehitatakse. Endist kohta, Tartu tän. otsal ei peeta soowitawaks woe mustuse pärast.

Meeril isikumaksud odawamaks.

Meeri wallas määrati 1931/32. a. eelarwe wastuwõtmisel isikumaksud kindlaks järgmiselt: meestele 80 krooni ja naistele 4 krooni. Möödunud aastal olid siin isikumaksu määrad: 10 kr. meestele ja 5 kr. naistele.

Aru haridusselts energilisemalt tegewusse.

Aru haridusselts peakoosolek peeti hiljuti. Koosolekul walitseva meeleolu järele wõib loota, et selts senisest energilisemalt tegewusse asub. Koosolekul asutati ka õppering. Selti juhatusse waliti esimeheks Karl Koch, abiks Alma Krootmann, sekretäriks Art. Kukemelk, abiks Jaan Eglon ja laekahoidjaks Joh. Eglon.

Sädetelegraaf märgib:

President Doumergue Aafrikas. Pariisist. (Trj.) Prantsuse wabariigi president Doumergue jõudis riftlejal „Colbertil" Bizertasse, kust ta rongil edasi sõidab Dunisi.

Prantsuse helilooja surm. Pariisist. (Trj.) Tuntud prantsuse helilooja Vidal suri 68 aasta wanuses.

„Sülekoer" Mussolinile. Roomast. (Trj.) Etioopia kuningas saatis Itaaliasse sõprusunnemärgiks kolm suurt lõwi. Kaks neist on määratud kroonprintsile kingiks ja üks Mussolinile.

Kommunismiwastane terror. Berliinist. Nagu Moskwast teatatakse, tapeti Suhumis tänawal üks kohaliku kommunistliku organisatsiooni tegelane. Ühenduses weretööga olewat wangistatud kahtlusalustena 18 isikut.

Moskwalased Türgimaal. Wiinist. Nagu Konstantinoopolist teatatakse, konfiskeeris politsei mitme ugustes Stambuli linnaosades palju kommunistlikku kihutuskirjandust. Üleskutsetes kihutati rööliji üles 1. mail tänawatele ilmuma.

Vivian Gordoni mõrtsukad. New Yorgist. Pärast pikemat aega kestnud piinlikku juurdlust läks politseil korda saada jälile näitlejanna Vivian Gordoni saladusliku tapmise tegelastele. Kokku on wangistatud 4 isikut, keda kogu öö üle kuulati. Fakiliiseks tapjaks peetakse kinniwõetutest kedagi Harry Steini, kuna teised arwatakse olewat ainult tema kaasteadjad. Vivian Gordon paljastas teatawasti kuritegijaid ja tapeti warsti selle järele.

Tartu rätsepate mured.

Nõutakse laagritöö tasu kõrgendamist.

Pühapäewal oli kokkukutsutud Tartu rätsepate ameriühisuse wolinikkude ja rätsepmeistrite ning walmisriiete-äride omanikkude koosolek rätsepatöö hindade normeerimiseks.

Nagu rätsepatööliste ameriühisuse juhatus meile seletab, olewat laagritöö hinnad wiimastel aastatel tugewasti alla kruwitud. Eriti neil aadel, kus naisterahwastel oma tööjõuga sõna kaasa räägida. Nii näiteks on 1926. a. wõlistatud tariifidega wõrreldes naisterahwa mantlite õmblemise hinnad alla läinud ligikaudu 2/3 wõrra (1950 sendilt 350 sendile) ja meesterahwa riietuse üksikutel artiklitel (püksid ja wesid, mida on hakanud walmistama ka naisterätsepad) 50 proc. wõrra, kuna pinjakute juures hinnalangus nii suur ei ole. Eriti allakurnud olewat hinnad mõnes Aleksandri tänawal asuwas äris. Kui niisiis rätsepatöö hinda normeerida tahetakse, siis on sihtud selle teraw ots walmisriiete äride wastu, kuna tellimise peale õmblemisel hinnad jääks endiseks.

Koosolekule oli ilmunud terwe rida tuntud rätsepmeistreid, kel omad töökojad, nagu E. Ilusen, Mursõak, Wosmi, Asso, Tuulas ja teised, kuna walmisriiete äridi oli esindatud wähesel arwul. E. Ilusen teatas rätsepmeistrite nimel, et nemad ei eline praegu oma organisatsiooni nimel, waid iseüks isikliult.

Rätsepatööliste ameriühisuse juhatuse ettepanek, määrata töötunni tasuks 30 senti — ei rekita waidlusi. See peetakse wastuwõetawaks, samuti ka õpilaste tunnitasu 10—25 sendini. Tallinna rätsepate tunnitasu on 50 senti.

Ühisuse juhatus on wõlistatud ka pika tabeli selle kohta, kuipalju mingisuguse tõõartikli walmistamine tunde nõuab. Tundide arw kaswatatud tunnitasule, 30 sendile, annaks üks iga üksiku riietusartikli õmblemise hinna. Näiteks oli ette nähtud talwepalitu õmblemiseks 50 tundi, sügispalitule 44 t., suwepalitule 42 t., pinsakule 32 t. jne. Laagritöö puures arwatakse aega 15 proc. wõrra mähem.

Leitakse, et seda hinnakirja on raske maksma panna. E. Ilusen kirjeldab seisukorda üldiselt. Meil walmistatakse laagrisse head tööd, kindlasti paremat kui Soomes wõi mujal. See on wiinud tarwitajaid rohkel arwul walmisriiete äridesse, kuna rätsepatöökodadel, kus walmistatakse tellimise peale, on töö wähenenud. Kõneleja arwab, et oleks uroopiline Tartus üldiste laagritöö hindade maksma paneku katse, sest meil on tööd wähe ja tööjõudu palju ning edaspidigi ollakse walmis laagritööd odawamalt tegema, kui normid on wõlistõõtatud. Tellerärist soowitab normide maksmapanekul ettewaatlikult toimida.

Järgnesid weel elawad sõnawõtud nii tööliste kui ka rätsepmeistrite poolt. Sõrgastkõnnuti sel koosolekul ei arutatud, sest enne tahetakse äriomanikkudega weel läbirääkimisi jatkata.

Huwi majanduslikkude küsimuste wastu.

Kaub.-tööstuskoja esimehe kõne Tartus.

Kaubandus-tööstuskoja Tartu osakonna algatusel korraldati pühapäewal Tartus E. Käsitööliste Abiandmise Seltsi ruumides awalik kõnekoosolek, millel esines kaub.-tööstuskoja esimees J. Puhk pikema referaadiga Eesti majanduselu seisukorra kohta. Teemi aktuaalsus kui ka referendi isik olid kokku tõmmanud õige rohkel arwul kuulajaid mitte ainult tööstuse ja kaubanduse alalt, waid ka põllumehi ja kõiki neid, kellele majanduslikke küsimuste arutamine südame lähedal seisab.

Käsitööliste Abiandmise Seltsi ruumikas saal, mille futuristlised dekoratsioonid tundusid weidi ebakohase kontrastina koosoleku asjalikkusele ja tõsidusele, suutis waewalt eneisesse mahutada asjast huwitatuid.

J. Puhk juhtis kõige pealt tähelepanu sellele, et Eesti majandusest seisukorda ei saa waadelda kui rippumatut, waid see on lähedalt seotud üleilmse olukorraga ning kriisiga, mis seal praegu walitsemas. Seda seisukohta silmas pidades andis kõneleja kaubandus-tööstuskoja ja statistika keskbüroo poolt kogutud statistiliste andmete põhjal ülewaate Eesti majanduselu tähtsamate alade ja ilmnuste olukorrast möödunud aastal ja käesolewal silmapilgul.

Silmas pidades puudutatud küsimuste rohkust oli loomulik podata elawat sõnawõtmist. Seda tehtigi, kuid tänu koosoleku juhataja hra Mainile, suudeti ära hoida wigu, mis meil kipub korduma kõigil selleiarnastel koosolekutel — läbirääkimiste laialiwalgumine ilma kindla sihita. Mitmetele koosolijate poolt puudutatud mõtetele, näit. Eesti tööstusjaaduse tarwitamisele jne., said huwitawad selgetused ning laiendatud allakriipsutused ojaks. Käesolewa eeskujul wõiwad paljud teisedki kõnekoosolekud ainult tõsta eneie wastu huwi, kui nad ülearu pikale ei wenu.

Inglise salakuulaja Reily tõmulised mälestused.

Enamluse kukutamise kawatsused. Reily kõstlased Kremlis. Lenini ja Trotski arreteerimise katse.

Üks Londoni agentuur hakkab awaldama ühe Euroopa kõige kuulsama salakuulaja inglise Reilingstone'i tõmulisi memuaare. Reily õnnestus omal ajal liitriikide ülesandel tungida Nõukogude tsheka ajutustesse ja seal alustada enamluse kukutamise eeltöid. Kawatsus ebaõnnestus aga, ja Reily lasti Wenemaal maha. Ta Londonis elawal abikaasal läks korda päästa ta memuaare, millised nüüd hiljuti ülalnimetatud agentuurile.

1914. a. astus Reily, õige nimega Reilingstone, inglaste teenistusse ja algas oma tegewust inglise wastuluralauures.

Sel ajal, jutustab Reily, liitriikide walitsused tahtsid tõmmata Nõukogude Wenemaad sõtta Saksamaaga, kartes, et Saksamaa, wabanedes Wene rindel, suuresti tugewneb. Mulle tehti sellepärast ülesandeks kindlaks teha enamluse juhtide Trotski ja Lenini kawatsused.

See oli ajal, mil enamlised wõimud Petrogradist üle kolisid Moskwasse. Selle teekonna tegin läbi suurte raskustega, kuid tagajärjekalt: Moskwa kubises sel ajal igasugu tunnedast elemendist ja wõimu tippu roninud kaelakehtulisest tüüpidest. Selle külje heaks omaduseks oli, et nõukogude komisjarid olid täiesti kirjaoskamatud ja kirjutasid alla kõige kahtlasematele dokumentidele. Kui sel hirmsal ajajärgul enamluse juhid söandasid püüda walitsuse tüüri juures, siis ainult tänu tsheka ja tema organisatsiooniidele. Kuid ka need polnud täiesti ligipääsmatud. Minu otsekohene ülesanne oli Wenemaal esile kutsuda wastureworlutsiooni puhkemist, kasutades punawägedes edenemat korralageduśt. Walgetel rinnetel põgenesid punawäelased tuhandete kaupa. Alustasin neude keskel ettewaatlikult kihutustööd. Minu käsutuses oli mitu salakuulajat Kremlis, kelle kaudu sain enamwähem kõik nõupidamised Lenini kabinetis ja Butõrkas istuwate isikute nimed. Mu peaagent oli polkownik Friede, üks nõuk. kindralstaabi kõige mõjuwamaid ohwitsere. Tema käest käisid läbi Arhangelski, Koltschaki ja Denikini rinnete teated, kõik sõjaliised korraldused ja sõjaplaanid.

Kord kutsuti minu sõber G. tsheka Peterburi osakonna esimehe kabinetti. Wiimases tundis G. ära Wladimir Orlowi, kuulsa tsaariaegse uurija Warsjawis. Orlow teatas mulle, et tunneb minu kawatusi ja kergendab minu agentidele liikumist Peterburi ja Moskwa wahel. Wähe aega hiljem sai Orlowist endast minu agent, ja silmus enamlaste kaela ümber hakkas tõmbuma koomale.

Parajasti sellel ajal algasid ebaõnnestumised. Kornilow ja Koltschak häwisid, walged wäed jooksid laialt. Lenin hakkas kindlustama sotsialistlikku riiki. Wene linnade tänawail walitses terror, wanglad olid täis kiilutud uusi ohwreid.

Elasin suures ärewuses ja töötasin palawlikuliselt. Lenini, Trotski ja tsheka tegewusest sain iga päew teateid polk. Friede õe läbi, kes neid tõi mulle teatrisse, kohwikusse jne. oma wäikeses kastikese sarnases käekotis. Mulle sai teatawaks, et oli kawatusel uue walitsuse koosseis, samuti, et tulewast punawäge pidi juhtima kindral Judenitsch.

Tuli teatseda kiiresti. Umbkaudsete arwutuste järele wõisime Moskwas arwestada 60.000 sõduriga. Selajal tapeti Moskwas kahw Mirbach ja liitriikide saatkonnad olid sunnitud lahkuma. Enamlased olid weendunud, et wälismaade saatkonnad on wastureworlutsiooni pesad. Salgealune muutus kuumemaks kui kunagi. Lisaks kõigile tutwusin ühe oma sõbra läbi kellegi Marchand'iga, kes end nimetas kontrewolutsionäriks, tõeliselt oli aga enamlaste äraostetu. Enneks eitelsin end Marchand'ile walenimega. Mõne aja pärast hakkas „Isw." minu paljastamise kawatusega awaldama igasugu teateid.

Kartes, et selle tõttu kiiremini wõidakse jaada minu jälile, otsustasin teotsema hakata kohe.

Minu agentide hulgas Moskwas oli läänlane polk. B., kellega tegime kõik tarwilikud ettewalmistused. Tahtsime alata Moskwas, et aegawiitmata arreteerida Leninit ja Trotskit. Kalkuleerisime, et kahe tähtsama enamluse juhi kinniwõtmisega enamlusele Wene on antud surmahoop.

Uurisime wälja päewa, mil Trotski tuli Petrogradist tagasi Moskwasse. Suures Teatris oli määratud keskkomiteede koosolek, kus pidid kõnelema mõlemad suurused, Lenin ja Trotski. Otsustasin arreteerida katsuda mõlemad juhid korraga. Teatri ümberpiiramine pidi sündima suure ettewaatusega, kuna uksewahrurid tulid osta ära. Teatasin oma agentide läbi, et iga sõdur, kes arreteerimise otstarbega sundab tungida teatrisse, saab selle eest 10.000 rbl. tasu. Samuti otsustasin teatrisse minna ka ise kord juba rarem, et tutwuda isisepääsmise wõimalustega. Esialgu aga pidin informeeruma Petrogradi oludest, ja 28. augustil sõitsin Orlowi antud passiga Moskwast wälja.

Laiskuse kahjusid.

Üks lugupeetud sakslasest kirjanik, kelle kohta kus on sama populaarne nagu meie teosedki, jõudis hiljuti üsgelt pikemale reisilt tagasi. Sõprade küsimuse peale, kus tal kõige rohkem meeldis, wastas, et ta kõige meeldiwamaks tahtnud jääda Jaawale.

„Teie ei tea, milline maa see on," jutustas ta, „inimesed Jaawal ei tee absoluutselt midagi. Kuskil ma ei ole näinud niisugust laiskust. Tööst ei taha nad teada wähemalki. Kõige meeldiwamini nad lebawad matridel ja uhisewad enda ette. Ja ainult suitsetawad. Magada — seda nad ei usalda. Neil nimelt on hirm, et nad uues ooawad tegeme töö..."

Kelle keskelt tõuseb Lutsi prohwet?

Lutsi eestlaste keskel on wördlemisi rahuldaw protsent keskkooli õpilasi, keda peab kõige enam arwestama kui „maarahwa“ haritud jõudu. Kes on saanud üliõpilaseks, neid enam oma rahwa keskel ei näe. Eesti koost on jäänud waid end. Tartu üliõpilane Aleksander Mekiß Põlda walda kohale oma talu pidama. Ka keskkooli lõpetanud walguwad oma rahwa keskelt wõimalikult wälja. Kuna nad aga wähemalt piihade ja puhkusaegadel koju tulewad, siis peab nendega rehkendama teatud määral nagu rahwaga ühenduses seiswate liikmetega. Nende kaudu saab rahwa keskel rahwuskultuurilist tööd küllalt edendada, kui nad on eestimeelselt kaswatatud. Et aga keskkooli õpilased on kõige wastuwõtlikuma waimuga, siis ei tohi seda aega mitte siimast lasta. Need õpilased, kellega puutusin mõne aasta eest kokku, omawad alati enam eesti rahwustunnet kui need, kellega kohtasin pärast keskkooli lõpetamist. Kelle isad-emad weel maakeelt kõnelewad, need ärkawad rahwustundele kergelt.

Ülestõusmise piihade ajal, nii „maarahwa“ wanemad inimesed alkoholi auru all lõid trilli-tralli, kogusin keskkooli õpilasi, kes aitaksid weeretada kiwi Lutsi eestlaste hauaukse eest. Noorus ärataß ikka lootust. Lutsi eesti noorus pani järama rahwusliku ülestõusmise lootuse. Teataw osa Lutsi „maarahwast“ on küll nagu surnust üles tõusnud, aga ta on jäänud pimedasse hauda wacwalema. Ei ole haua pealt kiwiweeretajat, enam on haua kinnitallajaid. Lutsi eestlaste noorsugu annab aga eeldusi, et nende keskelt wõib tõusta oma rahwa prohwet, kui teadlikkude eestlaste rahwusarmastus seda tahab.

Kui Lutsi eestlaste keskele saaksid kas wõi kaks tõsist eestimeelset õpetajat, wõiksid nad kahes alalhoidunud asunduses mõndagi saata sorda. Selliseid otsitakse praegu.

Lutsi kooliõpilased läheksid meelsasti Eestisse kooli, kui neid selles asjas toetataks. Oleks hea, kui suwekuudeks neid Eestis keegi wõtaks oma poole, et nad õpiksid eesti keelt ja saaksid kaasa tuua enam eestimeelsust.

P. Woolaine.

Postkontori-lood Amblas.

Postkontori asukoht ja kulud.

Amblas on praegu elawaks kõneaineks postkontori ülewiimise küsimus ühispanga majast ringkonna walitseja kantselei ruumidesse, misfugused ruumid kuulawad riigile.

Ei oleks muidu midagi selle wastu, kui riiklikud asutused oma hoonetesse koondataksе, kuid Amblas on see suurte kuludega seotud. Praeguses ruumides, mis kuulawad küll ühispangale, a'umine tuleb märka odawam kui kolimine ja uue korteri korraldamine. Kuna Ambla ühispank üks elujõulisemaid kogu riigis, siis ostis pank omale alewikus 1929. a. suure ja nägusa maja, kus möödunud aastal põhjalik remont ette wõeti. Remont tehti ka postkontori kasutada olewas maja o'as kindlate teadmiste ning lubaduste põhjal, et postkontor pangamaija edasi jääb.

Remonttööde teostamise järele muutusid ruumid, mis iseenesest juba awarad, õige nägusateks, nii et postipeawalitsus nendega igakülgselt rahule jäi. Leiti isegi, et postiasutuse ruumid nägu'amad on kui teisiel Järwamaa postiasutustel. Seesuures ei ole aga üür eriliselt kallis — 720 kr. aastas.

Wiiakse aga postkontor riigimaija üle, tuleb seal enne jälle kapitaalne remont ette wõtta. Kohaliku riigimaade walitseja poolt kohale kutsutud arhitekti eelarwe järele ei pidawat see kapitaalne remont küll rohkem maksma minema kui ainult 3000 krooni (!) ümber, kuid ühispanga poolt kohalekutsutud arhitekti arwamise ja eelarwe järeel olewat raske maja korda seada alla 8000—9000 krooni. Maja olewat 56 aastat tagasi hooletult ja lohakalt ehitatud, mille remont täielikku maja uuestiehitamist tähendab. Siis weel telefonikeskjaama ülewiimine, mis iseenesest wäga suurte kuludega seotud.

Peale maja remonttöid ja postkontori ülewiim. tuleks postkontoril üüri arwel oma kanda wõtta aastas wähemalt 900—1000 krooni, mis märksa kõrgem kui senine üür ühispanga majas. Peale selle on halbuseks weel see, et postkontori ülewiimisel majast haridusselts oma raamatukoguga ja politseikonstaabel wälja tõsta tahetakse. Haridusseltsist wõiks aga saada maja riigilt äraostia. Seega ei tuleks riigil üldse mingisuguseid kulusid maja ümberehitamisel kanda, kuid postkontoril oleks siiski nägusamad ruumid kasutada kui riigimajas.

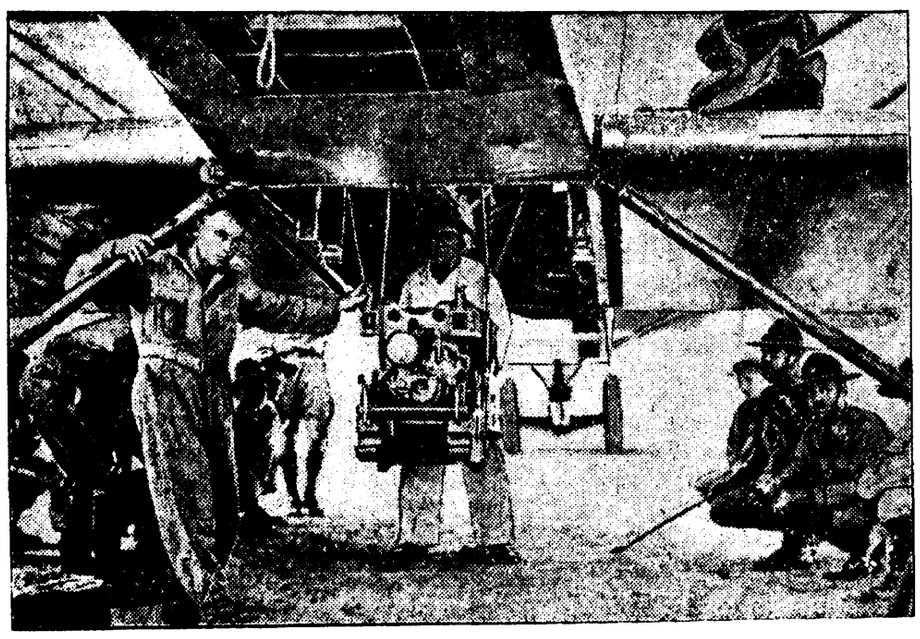

Lennukid kahurite wedajaks.

Ühisriikide kaitsewägi tegi wiimastel manöötwritel Panama kanali piirkonnas edukaid katseid kahurite edasitoimetamiseks lennukitel. Kahur, mille transporteerimiseks muidu oleks kulunud mitu päewa, saadeti nüüd karwilikule kohale tunni ajaga ja wõis otsekohe oma häwitawat tegewust alata. Katsetel toimetati terwe wäljasuurtükkide patarei lennukitel 200 km kaugusele. Pildil on kujutatud suurtüki laadimine weolennukisse.

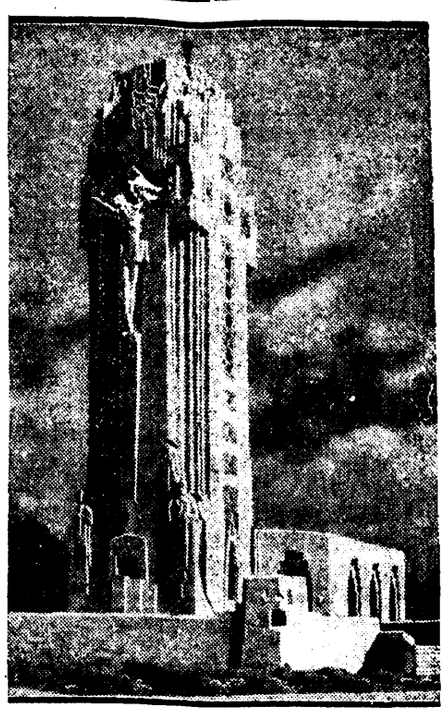

Ilusam torniga kirik Ühisriikides.

Ühisriikide kõige ilusamaks, samal ajal ka kõige kallimaks kirikuks peetakse Detroiti, pildil kujutatud jumalakoda. Detroit on teatawasti Põhja-Ameerika suuremaid tööstuslinnu. Kirik on wäga huwitaw juba puht stiililiseltki; ta on moodsamaid ehituisi tööstuslinnas.

Miss Marion Eddy walmistub ookeanilennule.

Ameeriklanna miss Marion Eddy, kes on wäikelennuki kestus- ja kõrguslennu rekordite omanik naistele, walmistuwat Londonis praegu waikselt ookeanilennule idast läände — Londonist New Yorki.

Unamuno haawas kuningas Alfonsot.

Tuntud hispaania kirjanik Unamuno esines lihawõtteil San Sebastianis kuningas Alfonso wastu sihitud kõnega. Unamuno kõne kirjalik tekst konfiskeeriti politseiwõimude poolt. Kirjanikul tuleb majesteedi haawamise pärast wastust anda.

„Postimehe“ lugejad

on alati kõige uuematest sündmustest informeeritud.

Maailm 5 miljoni aasta pärast.

Kuulus loodusteadlane ennustab.

Kuulus inglise bioloog Haldane, kes juba mõnedki asjad on ennustanud õieti, püüab nüüd loori kergitada kauge tulewiku pildilt. Ta sellekohastel prognoosidel on igatahes see paremus, et ei saa neile wastu waielda ega neid kontrollida, mille tõttu ennustaja ise igatahes on blamaajhi eest hoitud. Kuna Inglismaal Haldane' awaldistele üldse piirendatakse suurt tähelepanu, toowad inglise lehed ka selle tema „kaugenägemise“ pildi.

Wiie miljoni aasta pärast, ütleb Haldane, on tehnika ja ime teostanud oma kõige suuremad imed. Noorendamisarstid on teinud omal alal nii suuri edusamme, et inimese eluiga wõib pikendada ligikaudu kolmeletuhandele aastale. Haigus ja füüsilised walud tuuluwad kauge minewiku mälestuste hulka. Maa jõumasinad, mille wõimed on miljon korda suuremad endise ajastu omadest, panewad liikuma oakeani weed. Kuna mandrid, milliste warem walitses mõõdukas temperatuur, siis enam külma tõttu inimestele elamiseks ei sobi, köetakse terweid maailmajagusid kunstlikult. Reis kuule on ammugi teostatud. Kahel ekspeditsioonil on õnnestunud jõuda kuule, teda põhjalikult uurida ja uurimuse tulemusi kaardile kinnitada.

Kuu ähwardab maad kohutawa katastroofiga. Tema tee maakera ümber tõmbub järjest rohkem koomale. Maakera kaugus kuust muutub ikka ja enam wähemaks. Sellega ühtlasi kaswab kuu külgetõmbejõu mõju ookeani weemassidele. Tõus ja mõõn on nii wägewad, et takistawad maakera keerlemiit: päew muutub järjest pikemaks. Aastal 2.000.000 kestab üksainus päew maakeral samakaua nagu 1928. a. üks kuu. Maakerale langemise oht nihkub alataja lähemale ja täidab inimesed kabuhirmuga. Sellepärast waldab inimesi aeg-ajalt mõte, üle rännata mõnele teisele planeedile. Inimessoo pilk on pöördud Weenusele, mille pind maakera põgenikkudele näib pakkuwat kõige soodsamaid elamiswõimalusi. Kakssada kohtiakümmend korda tehakse katset sinna lennata, 280 ekspeditsiooni hukub teel, kuni wiimaks pärast korduwaid õhulaewaõnnetusi peotäiel inimestel õnnestub Weenusel maanduda ja sinna elama jääda.

Uus planeet asundatakse. Aasta 5.000.000 ümber on suurem enamik maakera elanikke Weenusel. Sealt wõib nagu looshist jälgida sel ajal juba teostuwat maakera hukkumist. Kuna maakera-kun on 80.000 km. plahwatub kuu, määratud laawamassid woolawad surnud kera sissimast ja wallanduwad lühikese aja jooksul tolmu ja laawakübemekeste sõõriks. Maakera pinnalt kaob igasugune elu. Need wähesed, kes õnnetuse üle elawad, otsiwad warju seespool maakamarat, et jätkata oma wiletsat olelut.

Inglise õnnetud abielumehed.

Inglismaal istub, nagu sellekohased statistilised andmed näitawad, aastas ligikaudu 12.000 meest wanglas sellepärast, et nad ei suuda oma lahutatud wõi mahajäetud naistele maksta alimente. Inglise seadus, Married Women Act annab naistele kerge wahendi neil oma meestel, kes endid abielu õrnadest köidikutest wabastada soowiwad, saawutatud wabaduse maksukoormaga rängaks teha wõi teda wahetada „wabadusega müüride wahel“.

Tuhandete kukrunõrkuse pärast puuripistetud abielumeeste elu pole just piinaw, kuigi wäga ühetooniline. Mehed tohiwad eraõiguslikes oma maksukohustusi meele tuletada, teineteisele oma häda kaewata ja nädalas ühe kirja kirjutada. Selle kõrwal aga peawad paikama wanu saapaid ja nõeluma poitpakke. Aegajalt nad tohiwad endile paluda külastajaid. Londoni selle wangla ülem teatab, et kogu tema pika teenistusaja jooksul pole ent leidunud ühtki sääraist wangi, kes oleks soowinud näha oma wõlausaldajannat.

Inimene looduse ilu kaitsjana.

Neil päewil pühitses Preisimaa riiklik looduskaitse asutis oma kümneaastast tegewusjuubelit. Ühenduses sellega awatakse Berliinis looduskaitse näitus ja ühtlasi 9. Saksa looduskaitse päew. Pildil on mõningaid waateid looduskaitse alla antud Preisi maakohtadest. Ülewal n. n. Zehlau järwed Ida-Preisimaal; all pahemal: Rodderberg Siebengebirgeni külje all ja paremal: n. n. Hannibali haud Wilsedes Lüneburgi nõummel.

„Mischka“-võitlused Lätis.

Kewade hooaeg polititilisel wäljal. Tülid kirikupäewal. Lihuniku maadlus karuga. Kommunistide kättemaks „walgele Lätile“.

Pühade lähenemisega rahunes ajutiselt Läti politiline-taewas. Uus walitsus astus „sakslaste armust“ ametisse, kodanikke pinewil hoidnud linnadewalimised möödusid ilma suuremate muudatusteta wolikogude koosseisus, Skujeneeksi edumeelsete poolt algatatud allkirjade kogumine rahwahääletuseks Mahra kiriku asjus andis ootamata tulemusi juba esimesel päewal. Ühe sõnaga: kõik lahingud olid löödud ja wõiduhüüd kõlas ühesuguselt nii wõidetute kui ka wõitjate huulilt. Harilik surelik, kes neid wõitlusi jälgis, sattus nende lõppemisel arusaamatusse ja ütles päris õigusega: see kõik sündis erakondade ja parteide huwides!

Tuli waikne nädal. Ununesid lahinguteja lööminguteпäewad. Algas palawikuline ettewalmistus pühade wastuwõtuks. Arides kees elu. Mõnigi ettewõtlik ärimees leiutas ostjate juurctõmbamiseks uusi wõtteid. Peale müüdawa kauba ilustasid kaupluste waateaknaid plakaadid pealkirjadega: „Köneldakse head wene keelt!“ wõi „Köneldakse head saksa keelt!“ Seda tehti peamiselt lätlastele, kes ruttasid külastama sääraseid ärisid, et selgusele jõuda, — kui „head“ riigi keelt neis ärides köneldakse.

Niisuguses tibedas askelduses jõudsid piihad kätte, mis üldiselt siiski waikselt möödusid. Oli küll „pühadekaklusi“, kuid palju wäiksemas ulatuses, kui eelmistel aastatel. Ka pidudest osawõtt oli waiksem. Kas seda põhjustasid majanduslikud raskused wõi jälle see asjaolu, et kodanikud on „targemaks“ muutunud ja ei ohwerda enam waewaga teenitud santiime igasuguste tühiste lõbustuste peale.

Pühade ajal andis palju kõnelust riialaste ühe lihuniku maadlus karuga, mis lõppes lihuniku kaotusega, kes wäheste elumärkidega haigemaija wiidi. Sündmus arenes järgmiselt: Lihunik Palaks jalutas teisel pühal lustakas meeleolus loomaaeda, kus loomataltsutaja kutsus soowijaid „Mischkaga“ jõudu proowima. Palaks möötis silmadega karu, tunnistas siis oma rammu ja wõttis lõpuks wäljakutse wastu. Algas maadlus inimese ja karu wahel. Publikum rõkkas naerust, kui maadlejad teineteist murdsid. Karu oli aga lihunikku kuidagi sääraselt haaranud, et weri taga, mis karu lõplikult roopast wälja lõi. Suure waewaga suutis loomataltsutaja ühes teenijatega ärapigistatud ja purustatud lihunikku wihase looma kaisutusest päästa.

Piihadeaegne maadlus karuga oli nagu sissejuhatuseks maadlusteks ja jõuproowimisteks otsekohe peale piihi alanud kirikupäewal, mis juba esimesel päewal wõttis õige sõjaka ilme. Kuigi Mahra kiriku asju ei wõetud otsekohe arutusele, kuid juba algusest peale jäi mulje, et kirikupäew möödub „Mahra kiriku tähe“ all. On ju ka see küsimus nüüd „rahwusliku kella“ külge riputatud ja kirikupäewal on täitsa wõimatu sellest waikides mööda pääseda. Kõige täbaramas seisukorras on piiskop Irbe, kes katsub seda küsimust sääraselt lahendada, et oleks „hundid söönud ja lambad terwed!“ Tõsiasjaks jääb siiski, et ainult kiriku andmine lätlaste waldamisele wõib peatada algatatud rahwahääletust. Sellega arwestas nähtawasti ka kirikupäewa enamus, eriti prowintsi delegaadid, kes nõudsid Mahra kiriku ülewõtmist Läti kirikuwalitsuse waldamisele. See oli signaaliks tülide puhkemisel, mida ei suutnud ka enam piiskop Irbe waigistada. Kuid waatamata protestidele ja ägedatele waidlustele, kus isegi wastastikusele sõimule üle mindi, wõeti wastu sakslaste poolt esitatud resolutsioon, millega Mahra kiriku peremeesteks jäätwad Saksa kogudus ja üks Läti kogudus, kuna garnisoni kogudus peab leppima sellega, kuidas sakslased seda heaks peawad. Läti kirikute esitajad esitasid hääletamise tulemuste kohta protesti, millega awaldatakse umbusaldust sinodi juhatusele, kelle wastuseismisel ei wõetud teisi ettepanekuid hääletusele. Kirikupäewal puhkenud tülid on rahwahulgad ärewusse wiinud. Need õpetajad, kes kaitsesid Läti huwisid, saawad õnnesoowi-telegramme, milles lubatakse toetust wõitluses õige asja pärast.

*

Lätit waritseb „tõsine“ hädaoht. Harkowi läti kommunistid on wandunud kättemaksu „neetud walgele Lätile“. Kui lugeda Harkowi kommunistide konwerentsil wastu wõetud resolutsioone, siis läheb süda päris kurwaks Läti saatuse pärast. Aruannetest selgub, miks kommunistid Lätile kättemaksu wannuwad: Kõik Läti wanglad olewat kommuniste täis, kus neid waeseid sotsiaaldemokraatide toetusel armetult piinatawat. Pahempoolsetel „töölistel“ ei olewat enam Lätis asu. Nende üleskutse kõigile, kõigile, kõigile lõpeb kohutawa kättemaksu ähwardusega: „Tööliskond ei jäta oma seltsimeeste — terrori ohwrite — eest kätte maksmata. Burshuid ja sotsiaaldemokraadid peawad wastuse andma oma wägiwallategude eest!“

Waesed Läti sotsiaaldemokraadid! Neid waritseb hädaoht ka sealt poolt, kust seda kõige wähem nende wastutulelikkuse pärast oodata wõis. Et ähwardawast seisukorrast pääseda, kawatsetawat wabastada kõik kommunistid ja nad warustada rahwasaadikute mandaatidega, et politsei ei saaks neid enam tülitada — ametikohuste täitmisel.

Rka.

Riias, 11. aprillil.

Esperanto.

Kawatsusi suweks.

Eesti Esperantoliidu äsjapeetud 9. aastakoosolek-kongress õnnestus kõigiti ja andis Eesti esperantlasile wärske tegewusindu ja ka uusi wäljawaateid. Suwiseks tegewushooajaks on ette nähtud terwe rea wälismaalaste ekskursioonide wastuwõtmine, ülemaailmlinse esperantokongress Kraakowis, Poolamaal, ja mõned wastuküllasõidud. Augustikuul on kawatsusel esperantokongress õpetajaile haridusministeeriumi korraldusel, kui ungari laialt-tuntud esperantoõpetajal Andreo Ce'l wõimaldub sõita Eestisse seks ajaks. Ettepanek Andreo Ce'le on juba saadetud, wastust oodatakse lähemal ajal. Kursuste asupaik oleks arwatawasti Tartu, kui kõigile kättesaadaw keskkoht.

Huwireise wälismaile.

Eelolewal suwel Esperanta Turista Komisiono korraldab rea odawaid huwireise wälismaile, nii Stockholmi ja mujale Rootsi (isegi Lapimaale), Riia laulupeole, Poolamaale, Ungarisse jne. Esper. Turista Komisiono oma heade rahwuswahelisе sidemete tõttu suudab anda huwireisijaile tunduwaid hinnaalandusi ja wäga mitmesuguseid soodustusi wälismail.

Rootsi õpilasi tuleb Eestisse.

Peale muude on mitu Rootsi kooli teatanud oma ekskursioonikawatsusest Eestisse käesolewa aasta suwel. Esimesena tuleb üks õpilasrühm Stockholmist. 11. juunil ja hiljem õpilaskekskursioon Uppsalast, Eskilstunast, isegi Kiruna linnast Lapimaalt. Õpilased kõnelewad ainult rootsi keelt ja esperanto. Neid huwitawad Eestis kõigepealt rootsi ajaloolised mälestised, milledega nad tahawad tutwuda lähemalt. Seesugused ekskursioonid korduwad ka edaspidi, milleks juba kaunike hulk koole mitmel pool Rootsis teeb ettewalmistusi. Korraldajaks ekskursioonele on Esperanta Turista Komisiono Stockholmis.

Esperantost Soomes.

Tuupis 14. ja 15. märtsil s. a. äratecitud Soome Raudteelaste Karskusliidu aasiakoosolekul wõeti wastu otsus soowitada esperanto-õppimist kõigile liikmeile ja paluda raudteede walitsust wõtta esperanto keel raudteelaste amerikursuste õppeainete hulka. Soome Raudteelaste Karskusliidu liikmete arw on 2150.

Soome karskusentsüklopeedia — Raittusaatan Tietokirja — toimkond käitleb eripeatükis esperanto keelt ja tema tähtsust kogumaailmlises alkoholiwastases wõitluses.

Soome eduskunna esimehe poolt kõigile eduskunna liikmeile korraldatud pidulikul lõunasöögil kirikuõpetaja Kiwioja andis edasi oma kodukihelkonna terwitused esperantokeelses kõnes.

Kaubanduskojad ja esperanto.

Prantsuse kaubanduskodade esimeeste wiimasel konwerentsil wõeti wastu Pariisi kaubanduskoja esimehe hr. André Baudet' poolt esitatud resolutsioon esperanto kui kaubanduslikku keele kasulikkuse kohta. Ka Hollandi kaubanduskodade ringkonnis on huwi esperanto wastu elaw.

Daani esperantokeelne film.

Daani walitsus laskis walmistada filmi Daani maa ja rahwa tutwustamiseks wälismail; filmi tekstid on ainult esperantokeelsed, filmi ettekande kestus üle kahe tunni. Nagu räägiwad teated Rootsist, Tšehhoslowakkiast ja mujalt, on filmi ette kantud suure eduga rohkearwulisele waatajaskonnale. Tšehhoslowakkia walitsusringkonnis on liikumas mõte walmistada samalaadiline esperantokeelne film Tšehhoslowakkia tutwustamiseks.

Esperanto Berliini kooles.

Käesolewal õppeaastal korraldas Berliini linna kooliwalitsus esperantoõpetust 25 Berliini rahwakoolis.

Zamenhof'i tänawaks

on nimetatud Nowe Zamny's, Tšehhoslowakkias, üks kesklinna tänawaist.

Pomm Saksa-Wene läbirääkimistele.

Paljastati laiaulatuslik kommunistide töostus-spionaaši Saksa wärwitrusti tehastes.

Frankfurtist, 12. aprillil. (Trj.) Frankfurtis Maini ääres paljastati sensatsioonline töostusspionaaši juhus, mis arwatawasti on seotud wördlemisi kangeleminewate politiliste tagajärgedega. Nimelt wangistati kohapealne kommunistlik tegelane Diestbach ja tema 12 wähemtähtsat kaaslast. Kommunistid olid toimetanud salakuulamist Saksa wärwitrusti tehastes Höechstis. Uurides wälja wärwitrusti töostuslikke saladusi, olid kommunistid neid müünud Nõukogude Wene kaubanduslikule esitusele Berliinis, sandes wenelastelt nende saladuste eest kõrgeid rahasummasid. Tabatud kommunistid olid rahaga wäga ohtralt warustatud ja wõib arwata, et Frankfurtis paljastatud salakuulamise juhus annab wõimaluse sarnaste jälile laiaulatuslikumale töostusspionaaši wõrgule, mis töötas Nõukogude Wenemaa kasuks.

Saksa ajakirjanduses äratab salakuulajate paljastamine suurt tähelepanu. Juhitakse tähelepanu sel puhul weel sellele, et wenelaste septitsused paljastusid just silmapilgul, mil Saksa töösturid Berliinis peawad läbirääkimisi wenelastega Saksa-Wene majanduslikku koostöö asjus. Arwatakse, et paljastused mõjuwad läbirääkimistele ränga hoobina, kuna need näitawad, et wenelaste koostöö püüded ei ole kuigi otsekohesed, waid et wenelased tahawad Saksa töösturei ainult ära kasutada.

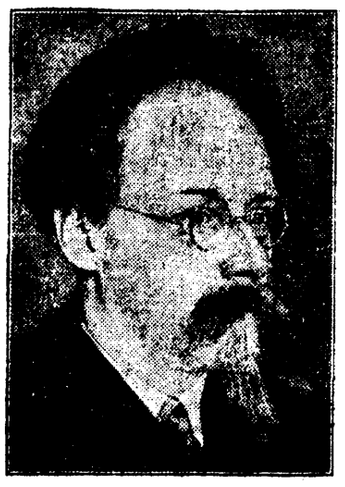

Pjätakow,

Nõukogude riigipanga president, kes on Berliinis peetawatel nõupidamistel Nõukogude Wene walitsuse esitajaks.

Töö tormama!

Täna algab peale kewadpühi unesti koolitöö. Tüdrukud ja poisid asuwad unesti rakmeisse.

Kewadpühad oma rõõmude ja lustidega on möödas. Munad wärwitud, toksitud ja ärapi söödud. Tawalisel kodanikul on need kallid päewad juba unustusegi wajunud, **koolilõpilastel** tuleb aga alles täna jälle tõsise töö rakmeisse asuda.

Algawad jälle askelduste ja rühmamiste päewad. Oieti olid kewadpühade puhkemunnid wäikeseks hõõtetõmbeks enne otsustawat lööki. Tuleb ju nüüd jõudu pingutada ja end kokku wõtta kewadiseks koolitöö lõpuks, milleni ei olegi enam kesteab kui palju aega.

Kaks tulewat kuud on siis igale õpilasele äretwamaks ja pingelisemaks ajaks. Kellel säratab silme ees kooli lõpetamine, kel klassi wõrra kõrgemale pääsemine — muret ja waewa mõlemaga. Kui aga wiimselt hoolaualt — lihawõtteilt — wõetud parajad tõukejõud kontidesse, ja warematelgi kuudel mitte just wäga laiskusetõwele alistutud, siis on kindel lootus, et suwistele puhkepäewadele wõib rahulise südamega wastu minna.

*

Eks neid muretuske ole nüüdsel ajal õpilasil teissuguseidki. Nii mõnigi laskub aineti ähmaseid mõtteid mõlgutama: hea küll, nüüd panen täie auru peale ja teen juunikuuks õpinguile lõpu peale, aga mis edasi saab?

Jah, see on: mis hakkan edaspidi tegema? Kuhu wähegi silm ulatab wõi kõrw küünib, igal pool on neil, kes endid wanemateks ja täiskaswanuteks nimetawad, wäga kibedad jutud suus. Keskkoolid annawad liig palju tööjõudu, noori haritud tüdrukuid ja poisse pole kuhugi panna, kust saab neile kõigile leiba jne.

Ja, seda on tillukesemgi inimeschakatus küllalt selgelt märganud, et toda leiba nii kibedasti tarwis läheb. Rääkimata tüdrukust wõi poisist, kel keskkooli lõpetamine ees seisab. Ilusat ja roosilist tulewikku on nii siis wäga raske enesele ette kujutada, ennem ohaklist ja oktalist teerada..

Nii on: roose pole meie noortegi tulewastele teekondadele küllwata. Ees ootab wõitlus ja töö. Rabelemine ja rähklemine, pinewad ja lõõgiriikad päewad. Aga õieti pole selles weel midagi meeleheitlikku: miks peame siis meie tinginata jõudma Kunglasse, kus saksad saia ja kartad karda sööwad, kui tõgu maailm praegu raiub raske rusikaga oma olemasolu eest!?

Iga noor tüdruk ja poiss mõelgu nii: kadunud on need ajad, kus igale haritud inimesele pehme eluwoodi walmis seati, nüüd tean juba ette, et mind ootab töö ja wõitlus ja kui ma wiitsin olla korralik elusõdalane, siis rainu enesele ikkagi eluwõimalused wälja.

Nüüdne aeg ei salli „sakfu“. Igamees hoidku lihaksed tules ja töös, „peenikeste inimeste“ ajad on amnu mineiwikus!

Sedasi mõeldes polegi see tulewik nii tume ega ähmane. Julgesti muredel ja waewadel „nutist“ kinni, teadlik olla kõiges, mis sinu ootab — siis pole pettumusi ega ahastusi. Siis saab kõigest jagu.

*

Peaasi — nina püsti ja norutuju metsa. Kui wahest wanemad inimesed liig raskeid toone wõtawad, wõtku! Kui nad wahest kipuwad liiale oma iga-aastaste koolireformeerimistega, koondamistega ja sulgemistega, mingu! Noorus sellest kõigest ei tohi wäsida, ega wäsigi. On aega siis küllalt norutada kui habe pikaks kaswab ja küür selga tikub.

Nüüd hoiame rusikad tulised.

*

Sedasi wõib rõõmsa rinnaga peale kewadpühi unesti koolipingile asuda. Ja töö tormama panna.

Haridusliši taotlusi Eesti-Ingeri rajamail.

Prof. E. N. Setälä külaskäigu puhul.

Nende ridade kirjutamise on põhjustanud mure wäikese ingeri hõimu pärast, kes siin oma rannaliiwikul weedab kiratsewaid elupäewi aastast aastasse, olles säilitanud waid wäheseid lootusi parennusele. Ingeri maa tulundus on praegu weel miwõrd wähe arenenud, et see wäga pundulikke eelduši wõib pakkuda hariduselu tõusuks, ent siin tuleb lisaks weel teine moment, mis mõjub tagasiskuwalt kõrgema kultuuritaseme taotluses. E.-Ingeri on nimelt lõhestunud rahwuslisel kaheks ühtesobimatuks leeriks: luteriusuliseks soome- ja weneusuliseks isori-ingeriks. Kuna wene ajal siin usk sarnastati rahwusega, koolides aga kõiksugu walitses wene keel, siis isorid laskusid nagu endastmõistetawalt wenelase hõlma. Suurim wiga E.-Ingeri saatuses tehti aga wabariigi algaastail sellega, et isori küladesse jäeti püsima wenekeelne rahwakool. Sellega anti hoogu isorite wenestamiseks, sest nüüdne 6-kl. sunduslik rahwakool suudab seda teha ometi palju mõjusamalt kui weneaegne 3—4-aastane. Ja nüüd on asi läinud nii pikale, et selle pahe kõrwaldamine wäga raske, kui mitte wõimatu.

Soome-eesti orientatsiooniga E.-Ingeris, mille hariduslikeks keskmeks Kalliwere kõrgem rahwakool, tegutseb kaks rahwaharidusliste sihtidega seltsi: Ingeri Selts Kullakülas ja Eesti-Ingeri Haridusselts Kalliweres, ent kumbki neist ei saa kiidelda töö wiljakusega. Puudub oma rahwamaja, sanuti on suur puudus haritud jõududest, kes suudaksid ja tahaksid eneseohwerduslikult tööd teha. Need wähesed, kes olemas, jagunewad kahe seltsi wahel ja suhtuwad teineteise püüdmusisse tagasihoidlikult. E.-Ingeri õpetajaskond on wäike, ega wõta oma täies koosseisus seltsi elust küllalt aktiiwselt osa.

Siiski, mõndagi on siingi ära tehtud. Ingeri-Eesti Haridusselts on pärast mõningaid loidumisaastaid, kus oldi üsna hana ligi jõutud, jälle intensiiwsemalt tööle hakanud. Eriti elujõuliseks on wirgunud seltsi raamatukogu, seejärele kui keegi Eestist tulnud noor õpetaja juhtimise oma kätte wõttis. Raamatute arw on paari aasta jooksul paisunud enam kui kahekordseks, ulatudes nüüd 2000-ni, tarwitajate arw 200-ni, ja aastane läbikäik 4000 raamatuni. Sama õpetaja juhatusel töötab ka seltsi laulukoor ja näiteseltskond, millede esialgse eduga wõib olla rahul. Weel on seltsil põllumajanduse ja spordi osakond, mis wõimaluste piirides tegewust awaldanud.

Ingeri Selts on rohkem rõhku pannud koolumajapidamise ja käsitöö arendamisele. Sama selts annab wälja ka Ingeri häälekandjat „Sanaseppä“, mis ainus soomekeelne ajaleht Eestis. Praegu töötab kohapeal Akadeemilise Karjala Seltsi läkitusel koolumajapidamise instruktor prl. M. Wahladén, kes hea eduga organiseerinud ka noorsooringide tegewust, ja lugemistuba Kullaküla, milleks saadud toetust Soome saadikult minister Wuorimaalt Tallinnas.

Eesti-Ingeri hariduselu wõib kõsuda waid kõigi kohapealsete juhtiwate jõudude koondumisega ühe seltsi ümber. Seepärast ongi wiimasel ajal üles tõstetud küsimus kahe eespool mainitud seltsi ühendamisest Eesti-Ingeri Haridusseltsi nime all. Kui see õnnestub, oleks suur samm edasi jõutud E.-Ingeri waimulises ärataustöös. Ingeri sõprade paiawaim soow on **Eesti-Ingeri rahwamaja ülesehitamine**, teha sanuti hõimudewaheliseks asjaks nagu liiwlaste oma praegu. Oma rahwamaja oleks aga ingerlaste kultuurilise arenemise kindel pant.

Nüüd külastawad Eesti-Ingerit Soomest tuntud keeleteadlane ja omaaegne minister **prof. E. N. Setälä**, ühes temaga mitmed hõimutööst huwitatud isikud. Tel puhul poleks üleliigne omistada asjale ka Eesti poolt tähelepanu, et ühisel nõul leida abinõusid ja teid selle wäikseima hõimu toetamiseks wisas wõitluses waimulise ja rahwuslise iseolemise eest.

Aedlinna elu.

Elukutselised aednikud ja asjaarmastajad nutel kruntidel.

Tartu on ainukene linn, kus teatud linnaosad aianduskruntideks planeeritud. See on huwitaw kaise omal alal, misuguseid kogemusi ära saawad kasutada ka teised linnad. Nagu eelmise aasta aedlinna elu näitab, ollakse kruntidega ametis. 116 krundirentnikust on kümme juba eelmisel aastal kuute hoonestega warustama hakanud. Teine samasuur osa on juba plaanid walmistada lasknud. See on küllaldane arw, kuna hoonestamine sünnib ajal, mil aiandusosa alles korraldamisel.

Ka on paljudele kruntidele juba puid ja põõsaid istutama hakatud. Kuna wiljapunde saamine seotud suurte kuludega ja teinekord kõigile soowijatele neid ei jatkugi, siis on krundikasutajad hakanud puid seemnest kaswatama. See wõtab küll aega, kuid selle eest saab krundiomanik puud jälle oma istandusest ja kuludeta. Ka wõimaldab niisugust tööd sõdne leping, sest alles 10 aasta möödumisel peab maa seisma juba walmiskorraldatud aia all.

Niisugune rahuldaw seisukord wõis tekkida peaasjalikult sellest, et aianduskrunte anti neile, kellel põhjalikum eelharidus aianduse alal. Ainult mõned üksikud aianduskruntide kasutajad ei oma wastawat eelharidust, kuid selle eest tunnetwad jälle mesindust jne.

Nõuande küsimus.

Peab arwama, et nii suured aianduskrundid, nagu neid Tartus planeeritud, s. o. terwe linnaosa, wajaks ka wastawaid eriteadlasi-nõuandjaid, sest muidu ei suudeta wäljaantud maa-alast saada seda, mida loodetakse.

Nagu eelpool näidatud, on suur osa aianduskruntide kasutajaid niisugused, kes ise asja tunnetwad. Nii on 116 krundikasutajast 55 elukutselist aednikku; teine osa lõpetanud wastawad koolid ehk olnud lühemat wõi pikemat aega aednikkudeks, nõuandjateks, mesinikkudeks jne. Wälja arwatud 3—4 krundipidajat wõiwad ise eineda teistelegi nõuandja osas ja need wähesed, kes aianduse alal ei ole omandanud wastawat eriharidust, kaotwad teiste hulka ära ja juba hulga asjatundjate hulgas olles saawad teadlikuks.

Kuid linnawalitsus on ette näinud ka korralduse nendeks juhtudeks, kui peaks tõusma tarwidus nõuande järele. Kui mitte otse aianduskruntide omanikkude keskel, siis wast Tamme linnaosas ja teisal. Nimelt seatakse sisse konsultandiamet, mis teatud aegadel nõusoowijatele abi annab eriküsimustes. Tartus on selle korraldamine kerge, sest siin on käepärast ülikooli õppejõud, keskseltsi ja aiandus-mesinduskeskseltsi instruktorid ja jõud. Nagu juba warem tähendatud, korraldatakse ka wastawaid kursusi neile, kes asja wastu huwi tunnetwad. Aedlinnade üldkorraldus, sanuti nõuande üldkorraldamine on linna maamõõtja peal, kes organiseerib asjatundjaid ja juhib nõuannet soowiaid wastawate eriteadlaste juurde. Jõuliikult tema nõuannet ei teosta.

Aedlinna osades algab uuesti elu.

Krundiomanikud liiguwad juba kruntide ümber. Iga mees sekeldab. Kui muud ei mõtle, siis wähemalt seda, et on oma pesakoht, kuhu ajajooksul wõib kolida terwe oma perega. Kui lõhnawad roosid ja õitsewad õunapuud, siis walitseb aedlinnas mõõtepealne paradiis. Praegu ei ole peale weelaikude, lumehangede ja sõnnikuhunnikute küll mitagi, wäljaarwatud muidugi hooned ning põõsad. Kuid suwi on selle eest ilus: näeb lõkkawat nisupõldu ja mõni mees on walwel kaerapõllugi õrast. Ikka ajapikmelt — wiljapõllust, roosiaiani on tükk maad.

Juurdepääs.

Linn on laialiwalgumisega sattunud juba seisukorda, kus tänawate korraldamine hakkab üle jõu käima. Et omale mitte kauba wõtta uut koormatust, korraldatakse nii, et juurdepääsu teed korraldawad kruntide kasutajad ise. Magistraalteed korraldab linnawalitsus, kuid krundipidajatelt saadud ühekordse maksu eest.

Moodsad kuulutused.

Kiriku kellamehe koht on waba. Nõuetaw laulutundmine ja waimuliku talituste toimetamine.

(Ajalehe kuulutus.)

Ometi ükskord üks ajawaimule wastaw kuulutus. Päris südamerõõmuga wõib kinnitada kultuurilise tasapinna laienemist ka kuulutuskõljele. Ehkki natukene tagasihoidlik, on ta esimese pääsukesena teretulnud nähtus. Sest ühelt kellamehelt nii wähe nõuda, nagu laulutundmist ja waimuliku talituste mõistmist, on siiski natuke häbistaw. Peaks ju selged olema ühe kellamehe kohused!

Ta peaks tingimata mõistma lapsi ristida, noort rahwast abielusidemega kõita, kalmistul südamesse tungiwaid jutlusi pidada ja piiblitundmises peaks ta täiesti kodus olema. Endastmõistetawalt kuuluwad ühe moodsa kellamehe ametikohuste hulka ka orelimängu oskus, laulukoori juhatamine jne. Nii et lähemal ajal kaob igasugune tarwidus õpetaja, köstri ja teiste selliste tegelaste järele. Kellamees toimetab üksinda kõik koguduse asjad. Hommikul pühib kiriku põranda puhtaks, siis läheb kellatorni ja kutsub seal pühalikkude helidega usklikke palwele, mispääle ta kellatornist otseteed kantslisse sõõstub ja südantlõhestawa ewangeeliumi rahwale ära seletab. Wahepeal wõib ta plekkarbiga pinkide wahel liikudes koguduse liikmetelt annetusi korjata ja siis orelil koraali maha mängida. Kui juhtub aga, et mõni elust wäsinud kodanik oma wiimsele teekonnale läheb, pole siin waja ei õpetajat ega hobusemeest. Küll kellamees juba ise sõnad ütleb, ja hauakaewamine ning hobusejuhtimine ei käi tal kaij üle jõju.

Nii on ühtlasi suur kokkuhoid saawutatud, kui ka ilus eeskuju antud meie bürokraatlise seisuse kärpimiseks. Kui kuskil koguduses aga mingisugustel põhjustel ka õpetaja peaks leiduma, siis wõib see wahete-wahel kellamehele abiks olla ja pühapäewiti tornis kella helistada.

*

Panga ukschoidja koht waba.

Nõuetaw pangaasjanduse tundmine ja panga juhtimise oskus. Tolmuimeja käitumise wilumus tarwilik, sanuti soowitaw 10-aastane praktika pangadirektori kohal. Töö tingimuste hulka kuulub ka protsentide wäljaarwamine, kontokorrendid, transferdid, waluuta ning rummide puhastamine.

*

Wajatakse hobusemeest ehitustöödele.

Ülesanda palutakse ainult neid, kes ka majaplaane walmistada mõistawad ja seda ala tehnikumis õpetanud. Töökohuste hulka kuulub tegelik tööde juhtimine ja palgiwedu.

.. Aprill.

Aprillil ei wõi usaldada. Täna widistab kuldnokk ja päike sõtendab kuumalt, ning kergeusklikud arwawad isegi noori rohuliblekesi lume wahelt tärkawat, kuid homme ei ole kasukaski soe ning uisuteel wõid selliseid poognaid lõigata, nagu neid jõululaupäewalgi ei saa.

Ilmajaam ennustab ikka weel lund, küll mitte wäga palju —, ainult kergelt, — kuid seda ainet ka kergelt on praegusel momendil wäga raske sallida, nüüd — kus nina nii wäga juba toomingate lõhna igatseb. Kuredki olla juba Wändra metsades ära käinud, kuid et seal alles tundrate kliima walitseb, siis iwakeseks tagasi Wahemere kallastele tagasi planeerinud. Wiimaste andmete järele ei jäätwat nad sinna kauaks, — nii et mõne nädala pärast wõime kewadega jälle peale hakata, kuid siis juba otsustawalt. Ainult wiimast aprilli ei tohi täielikult usaldada. Ja ilmateateid ka mitte. R.

„Postimeest“ loeb igaüks kes tahab teadlikult osa wõtta Eesti politilisest, kultuurilisest, majanduslikust, sotsiaalsest elust!

Lotad külastawad Pärnut.

Wastastikuse läbikäimise süwendamiseks Eesti ja Soome kaitseliitlaste wahel külastawad eelolewal suwel meie naiskodukaitset Soome lotad, korraldades ekskursiooni Eestisse. Lotad on soowi awaldanud weeta mõned päewad Pärnu merekannal, mida neile, ka wõimaldada tahetakse. Naiskodukaitse esinaine pr. M. Raamot on külaskäigust informeerinud Pärnu linnawalitsust. Pärnu tulewad lotadega kaasa ka meie naiskodukaitse juhid.

Lectrid ja rõnged Tõstamaal.

Tõstamaa 6 kl. algkoolis puhkesid peale pühi lectrid, mille tõttu 10. skp. koolist puudus 13 proti. õpilasist. Laupäewal suleti kool.

Lectrid on ka Halliste algkoolis.

Käsitöö wõistlusesemete näitus.

Ajakiri „Taluperenaine“ korraldas oma lugejate wahel koduküsitöö wõistluse, millest umbes 80 osawõtjat. Kuna Soomes säärasid wõistlusi aymu juba korraldatud, on meil see esimene katse, mis siiski wördlemisi häid tagajärgi annud. Wõistluse eeltingimuseks oli, walmistada kodusest materjalist lihtsaid, kuid maitsekaid laudlinu, sest seekord on wõistlus ainult sel alal. Wõistlusest osawõtwad tööd on korraldatud näituseks, mis iga päew alatud kella 10—5 p.l. Suuriurnl nr. 8, Akad. Põllumajand. Seltsi ruumides. Kodukäsitöö wastu huwitundjad ei jäta näitust külastamata.

Teater ja muusika.

Meeslauluseltsi lauluharjutus „Wanemuises“ esmaspäewal, 13. aprillil kell 9 õhtl. Kõikide ilurmine tarwilik.

Akadeemilise meeskoori lauluharjutus on esmaspäewal kella 7—9 õhtl. üliõpilasmajas.

Elaw osawõtt linnukaswatajate päewast.

E. Linnukaswatajate Seltsi poolt pühapäewal Tartus korraldatud linnukaswatajate päew oli kokku tõmmanud hulga asjahuwilisi, nii et „Põllumeeste Kodu“ saal oli täiesti kitsaks ja osa kuulajaid pidi leppima eesruumis ja isegi koridoris kõnede jälgimisega. Ilmunud oli rohkel arwul nii linna kui ka maa linnukaswatajaid. Kõnesid jälgiti pinewa huwiga. Kõnelesid W. Hiiop pr. Tehwer ja hra Tehwer ning instr. R. Poola

EKS'i 61. aastapäew.

Eesti Üliõpilaste Seltsi 61. aastapäewa pühitseti pühapäewal. Keskpäewal leidis aset pidulik aktus.

Aastapäewast osa wõtma olid ilmunud ka õpruslepinglaste esindajad Soomest — Põhja ja Edela Põhjalaste ühendusest, kumbkist kaks esindajat.

Tartu kinod.

„Gloria“.

Tawalisel kõrwaltwaatajal ei wõi aimdagi, mis uguseid draamasid mängitakse teatri kulissidetaga, ka igaühe operetikangelaste, rewüükunstnikkude ja teiste iiirkuslikkude näitlejate keskel.

Praegu „Gloriaes“ jooksew film „Tagasitõmgatud armastus“ on eesti laialdasemaid säärase kahenäolise elukäigu jõgawusest. Nähtusäälja — suur Gabbo, nagu elab korraga kahes isikus. Seda raskest mängu aga annawad näitlejad wõrratu weendumusega edasi. Ühed rewüüritsenid wärwides ja ülibea helifilmist kõne edasiandmine airawad aimu filmi nauditawuse tõsta. Ka farsi on waatamiswäärne.

„Apollos“

jooksep laupäewast alates soome tõlgitõõstuse poolt walmistatud film „Jumala armust meie Nikolai 2.“. Film käsitleb poliitilisi reaktsioone Soomes 1899.—1905. a., mil kindralkuberner Bobrikowi ajal kiputi kärpima Soome iseseisu õigusi. See kutsus tõusu pahameele eile, mis äärmadas puhkeda rewolutsiooniks, kuni 1905. a. need õigused jälle tagasi anti. Sellel ajaloolisel foonil toimub ka armastusdraama, mis laheneb õnnelikult. Üldiselt on see keiwärane film, huwitaw peamiselt neile, kes armastawad ajaloolise sisuga filme.

Kewadmoode.

Pahemalt paremale:

Hallsinine tähnilisest willasest riidest kewadmantel, mille lihtsust ja maitsekust eriti rõhutawad ühtwärwi tumedad kaelarätt, pikade kätistega kindad, kübar ja lill. Nägus on mantel ka heleda laia nahkrihmaga.

Wanemad daamid eelistawad käesolewal kewadel halli ja musta kombinatsioone, mis mõjuwad rahulikult ja peenelt. Diagonaalne, halli-musta-walge-triibuline flamengo sobib ülihästi kleidiks kui mantli woodriks, kuna kolmweerandpikkune mantel õmmeldakse mustast siidkalewiist.

Sobiw mantel kutselise naisele, lihtne ja hõlpus käitelda ja praktiline. Kõige kohasem riie mantliks pruun ehk must walgete joontega tweed.

Tomatpunane willane kleit walge shorshett westi ja tumedama äärkaunistusega.

Elegantse daami tänawakostüüm. Must sametiist ehk siidkalewist lühike jakk, heleda tombuliise kuuega. Wäga effektne kostüümil on walge westike ja plissee äärestus.

Tänaiwa komplekt Home-ivune-Ferlegit. Joon mõjub lihtsalt, on aga töötsiclt komponeeritud. 7/8 pikad mantlite woodriteks tarwitatakse peenetriibulist flamengot, tarwitades teda samas latsis ja kaelusie kaunistamiseks.

Raadiokuulajatele.

Euroopa jaamade saatekava.

Esmaspäeval, 13. aprillil.

Tartu. 14.45 grammofonimuusikat. 15.30 ülekanne Tallinnast. 19 teateid ja grammofonimuus. 19.20 ülekanne Tallinnast. 20 ilmateade. 20.05 ülekanne Tallinnast. 21.10 muusikat helilaadidelt.

Tallinna. 15.30 päevauudiseid. 15.45 ajanäitaja öiendus. Kuni 16.30 grammofonimuu. 19 teateid ja grammofonimuus. 19.20 päevauudiseid. 19.30 dipl. ins. F. Olbrei raadioweitlus. 20 ilmateade Tartust. 20.05 vaimulikku muusikat Jaani kirikust. 21 esperantokeelne nädalakronika. 21.10 muusikat heliplaatidelt.

Berliin. 9,15 kontsert. 15 koore. 17,30 kontsert. 19.15 gramm. 20.05 mandol. kontsert. 22.10 ork. kontsert. 24,30 kirjandusõhtu.

Wiin. 16,20 kontsert.

Budapest. 10,15 kontsert. 13,05 kontsert. 18,25 ungari rahvalaule. 20,30 kontsert.

Kallundborg ja Kopenhaagen. 13 kontsert. 16.30 puhkpillide kontsert. 21 kontsert.

Helsingi ja Lahti. 12,05 kontsert. 18 ajawiite muus. 21 ork. kontsert.

Leningrad. 15 grammof. 17,30 kontsert. 19 ülekanne teatrist.

London. 15.15 muus. 20.40 kontsert. 22.35 ork. kontsert. 23,45 koorilaule.

Stokholm ja Motala. 19 ajawiite muus. 21 sõjawäe muus. 24 grammof.

Raadio Pariis. 17,45 kontsert. 23,30 kontsert.

Praaga. 21,30 kontsert. 22.15 kontsert.

Riia. 16 kontsert. 20.03 kammermuus. 21.25 muus. 22,30—24 muus.

Warssaw. 21,30 kontsert. 22,20 kergesisul. muus. 23,15 grammof.

Teisipäeval, 14. aprillil.

Tartu. 14.45 grammofonimuusikat. 15.30 ülekanne Tallinnast. 19 teateid. 19.05 ülekanne Tallinnast. 20 ilmateade. 20.05 ülekanne Tallinnast.

Tallinna. 15.30 päevauudiseid. 15.45 ajanäitaja öiendus. Kuni 16.30 grammofonimuusikat. 19 teateid ja grammofonimuusikat. 19.20 päevauudiseid. 19.30 dipl. ins. F. Olbrei raadioweitlus. 20 ilmateade Tartust. 20.05 vaimulikku muusikat Jaani kirikust. 21 esperantokeelne nädalakronika. 21.10 muusikat heliplaatidelt.

Berliin. 9,15 kontsert. 15 koore. 17,30 kontsert. 19.15 gramm. 20.05 mandol. kontsert. 22.10 ork. kontsert. 24,30 kirjandusõhtu.

Wiin. 16,20 kontsert.

Budapest. 10,15 kontsert. 13,05 kontsert. 18,25 ungari rahvalaule. 20,30 kontsert.

Kallundborg ja Kopenhaagen. 13 kontsert. 16.30 puhkpillide kontsert. 21 kontsert.

Helsingi ja Lahti. 12,05 kontsert. 18 ajawiite muus. 21 ork. kontsert.

Leningrad. 15 grammof. 17,30 kontsert. 19 ülekanne teatrist.

London. 15.15 muus. 20.40 kontsert. 22.35 ork. kontsert. 23,45 koorilaule.

Stokholm ja Motala. 19 ajawiite muus. 21 sõjawäe muus. 24 grammof.

Raadio Pariis. 17,45 kontsert. 23,30 kontsert.

Praaga. 17,30 kontsert. 20,05 puhkpill. kontsert. 22 kammermuus. 22,30 kontsert.

Riia. 17 kontsert. 21,20 kontsert. 22,30 mandoliini muus.

Warssaw. 13,10 grammof. 18,45 sümf. kontsert. 20,30 ooper.

Kolmapäeval, 15. aprillil.

Tartu. 14.45 grammofonimuusikat. 15.30 ülekanne Tallinnast. 19 teateid ja grammofonimuus. 18.20 ülek. Tallinnast. 20 ilmateade. 20.05 ülekanne Tallinnast.

Tallinna. 15.30 päevauudiseid. 15.45 ajanäitaja öiendus. Kuni 16.30 grammofonimuusikat. 19 teateid ja grammofonimuus. 18.20 päevauudiseid. 18.30 lastetund. 19 põllumajanduslikke teateid. 19.15 rahvaülikool raadio kaudu. K. Jungermann: ühiskondliku arengu wanemast ideoloogiast. 20 ilmateade Tartust. 20.05 kontsert. Sõneb kaitseministeeriumi puhkpillide orkester m. inspektori G. Rederi juhatusel.

Berliin. 15 grammof. 17.30 ajawiite muus. 19,50 puhkpillide ork. 21,30 kuuldemäng.

Wiin. 12 kontsert. 14,10 grammof. 16,25 kontsert. 23,10 kontsert.

Budapest. 10,15 kontsert. 13,05 kontsert. 18,30 kontsert. 20 grammof. 21,30 kontsert.

Kallundborg ja Kopenhaagen. 16,30 kontsert. 23,15 ork. kontsert.

Helsingi ja Lahti. 12,05 kontsert. 20,5 koorikontsert.

Leningrad. 15 grammof. 17,30 kontsert. 19 ülekanne teatrist.

London. 16,15 ballaade. 20,40 kontsert.

Stokholm ja Motala. 18,30 grammof. 20,30 kontsert., rootsi rahwal. 21.15 kontsert. 23.10—24 kontsert.

Raadio Pariis. 15,05 grammof. 23,30 kammermuus.

Praaga. 21 sümf. kontsert.

Riia. 17 kontsert. 19,30 kontsert. 20,30 kontsert.

Warssaw. 18,45 kontsert. 23,15 laule.

Neljapäeval, 16. aprillil.

Tartu. 14.45 grammofonimuusikat. 15.30 ülekanne Tallinnast. 19 teateid ja grammofonimuus. 19.20 ülekanne Tallinnast. 20 ilmateade. 20.05 ülekanne Tallinnast.

Tallinna. 15.30 päevauudiseid. 15.45 ajanäitaja öiendus. Kuni 16.30 grammofonimuusikat. 19 teateid ja grammofonimuusikat. 19.20 päevauudiseid. 19.30 riigi statistika keskbüroo üldbüroo juhataja Hugo Reimann: Eestlaste raassiline päritolu. 20 ilmateade Tartust. 20.05 kontsert. Juh. A. Krull. Wahepeal esinewad solistidena Kaljo Raag (bass) ja Julius Wats (trompet).

Berliin. 15 grammof. 17,30 klawer. 19,20 muus. ja laule. 20,30 muus. 22,30 ork. kontsert.

Wiin. 13 kontsert. 21 laulumäng. 23,45 laulumäng.

Budapest. 10,15 ork. kontsert. 13,05 kontsert. 18,45 ungari rahwalaule. 20,30 ooper.

Kallundborg ja Kopenhaagen. 16 kontsert. 16,45 laule, kontsert. 21 muus. 22 kuuldemäng. 23,15—24 muus.

Helsingi ja Lahti. 18 ork. kontsert. 20 sümf. kontsert.

Leningrad. 15 kontsert. 17,30 kontsert.

London. 15 kontsert. 20,40 kontsert. 22 kontsert.

Stokholm ja Motala. 20.45 kontsert. 23.15—24 ajawiitemuus.

Raadio Pariis. 22.45 ooper.

Praaga. 17,30 kontsert. 23,20 orelikontsert.

Riia. 20,03 sümf. kontsert. 23—24 muus.

Warssaw. 13,35 kontsert. 18,45 solist. kontsert. 21,30 rumeenia muus.

Kirjawastused.

K. K. K. T—s. Ei saa tarwitada, kuna meie tõlkeromaane üldse wäljaspoolt wõtta ei saa.

Kuidas kutsutakse peerupidemeid?

„Postimehe" lugupeetud lugejad, kes meie emakeele uurimisele soowiwad kaaja aidata ja mingit murret isiklikult tunnewad wõi mõnelt murret hästi kõnelewalt wanakeselt ustawaid teateid wõiksid nõutada, palutakse kirjalikult seletusi saata järgnewatele küsimustele. Wastuses palutakse nimetada wald ja küla, kus sõna esineb wõi waremalt on esinenud nii ka kõneleja wanus ning teatejaatja nimi ja aadress.

1. Kuidas kutsutakse peeruhoidjaid wõi pilakuid, kas pilak, piht, peeruhork, peerukäpp, peerujalg, peeruläkfud, peeruraud, peeruring, peergude näpits, Pirru-Jaak, tulehammas, tulejalg, tulenina, tulepuu, tulekäsi wõi kuidagi teisiti. Ühenduses sellega tähele panna peeruhoidjate osade nimetusi, näiteks, kas pilaku nokk wõi jalg wõi kuidagi teisiti?

2. Mis kujulised on olnud pilakud (wõimaltkult üksikasjalne kirjeldus, isegi joonised) ja missugusest materjalist, kas puust wõi rauast?

3. Millal on pilakuid wiimati tarwitatud?

4. Kuidas kinnitati pilakuid, kas pisteti puust jala (tulejalg) sisse, seinaprao wõi ahjumüüri wahele wõi kuhugi mujale?

5. Kuidas kutsutakse jalga, kuhu kinnitatakse peeruhoidja wõi pilak, kas tulejalg, peerujalg wõi kuidagi teisiti?

6. Missuguseid tulejalgu (kuhu pisteti pilak) tuntakse, kas seiswaid, ripputaid wõi teistsuguseid?

Teateid palutakse saata Eesti Keele Arhiiw, Lai t. 34, Tartu. **Akad. Emakeele Selts.**

Sport.

Kalewi ja NMKü poksiwõistlused.

Tartu Kalewi ja NMKü wahelised poksiwõistlused peetakse laupäewal, 18. apr. NMKü korralduses artatawasti kaitsemalewa saalis.

Murdmaajooksu esiwõistlused.

Eesti esiwõistlused murdmaajooksus kawatsetakse pidada ikkagi 19. aprillil Tartu „Kalewi" korralduses.

Tartu Naiswõimlejate Selts harjutustunnid algawad esmaspäewast, 13. skp. Tundide aeg endine.

Pilgikohtu

Tsiwiilosakonna awalikul kohtuistungil 23. aprillil tulewad arutusele a-s. „Ladu" likwideerimiskomisjoni, surnud Peet Teinfeldti pärijate, Marie Pilti, Asow-Doni Kommertspanga Tallinna osak. likwideerimiskomisjoni, August Sunapuu, Liisa Lunbergi, Walli-Euphrosine ja Eugen-Alfons Tennebergi, Eduard Laetsi, Karl Lausseni, Ann Graudini, Ida Rakki, Jaan Siidami, Emil Tiitsi, Hans Mägi, a-s. „John Nurminen'i" Johan Rungi, Liisa Wilbergi, o-ü. „E. Bergmann, Stahl u. Maschinen Ges. M. b. H.", Fiume Schifferi, Soja Petrowa-Ewsejewa, Stepan Logusowi, Lier ja Rosbaumi, surn. Jüri Fetta kodune kirjaliku testamendi, Miina Hübneri, A. Allika, Linda Groisfeldti, Jakob Traumi, Jüri Kängsepa, Paul Walaski, Mendel Shamesi ja Tõnis Tomusti kohtuasjad.

Administratiiw-osakonna awalikul kohtuistungil 28. aprillil on arutusele määratud Lidia Kunnose endise ja kui oma alaealise tütre Olga Kunnose seadusliku eestkoitja, Jaan Reinanti, Arnold Dehni, Jakob Zube, August Kalbergi, Mihkel Ennise, Meeta Rebnitsi, Aleksander Martinsoni, Karl Freibergi, Marie Sigi, Hans Schmidti, Hans Siigi, Tõnis Pohsi, Joan Lüdimuse, Maria Kulleri, Karl Sinuni, Alaexi, Ernst Eliste eestkoitja Luise Eljase, Jaan Utso, Adam Siiwaki ja kolmanda isiku Eduard Pajupuu kaebeasjad.

Male.

Ülesanne nr. 327.

Fr. Kesker, Tallinna.

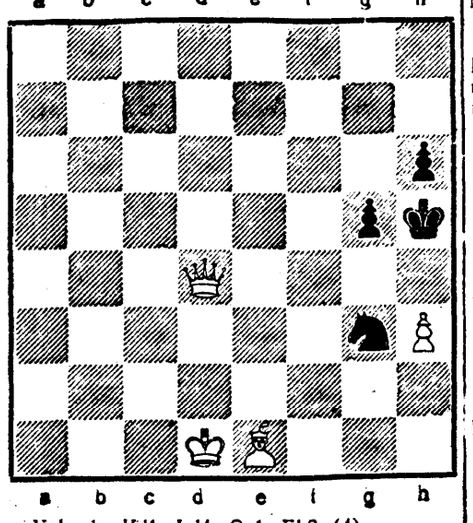

Valged: Kd1, Ld4, Oe1, Eh3 (4).
Mustad: Kh5, Rg3, E:g5, h6 (4).

Matt kahe käiguga.

Ülesanne nr. 326. lahendus.

1. Rh4—g2 Ld1—h1
2. Vc1—g1

Partii nr. 316. Caro-Kanni avang.
Mängitud Austraalia esiwõistlustel Melbournis 1931. Märkused G. Koshnitzky järele.

C. J. S. Purdy.	G. Koshnitzky.
1. e2—e4	c7—c6
2. d2—d4	d7—d5
3. e4×d5	c6×d5
4. Of1—d3	Rb8—c6
5. c2—c3	Rg8—f6
6. Oc1—f4	Oc8—g4
7. Ld1—b3	Og4—c8?

Selline oda tagasikäik on kahe väärtusliku tempo kaotus. Iseasi on Capablanca variandis (7. ... Ra5! 8. La4+Od7).

8. Rg1—f3	e7—e6
9. Rb1—d2	Of8—e7
10. 0—0	0—0
11. Lb3—c2	...

Et must oleks sunnitud nõrgendava käigu h7—h6 tegema.

11. ...	Oe7—d6
12. Rf3—e5	h7—h6
13. Rd2—f3	Ld8—c7
14. Vf1—e1	Oc8—d7
15. Ve1—e2	Od7—e8?
16. Va1—e1	Rc6—a5

Ratsuri eemaldumine keskalalt kutsub välja võimsa pealetungi.

17. Lc2—c1!	Rf6—h7
18. Of4×h6	...

Väga ilus ja täiesti korrekt.

18. ...	f7—f6
19. Re5—g6	Oe8×g6

19. ... gh korraks näitab Purdy järgneva elegantse variandi: 20. L×h6 Lg7 (või Vf7, 21. V×e6 Od7, 22. Re7+), 21. Lh5! Of7, 22. V×e6!! O×e6, 23. V×e6 Vfd8, 24. Rfh4 Lf7, 25. Ve3 Ve8, 26. Rf5! Of8, 27. Vg3 Ve1+ 28. Of1 Og7, 29. Rh6+ O×h6, 30. Re5+ Lg7, 31. V×g7+ O×g7, 32. Lf7+ Kh8, 33. Rg6 matt. Ka teiste käikude korral lööb valgete pealetung läbi.

20. Od3×g6	g7×h6
21. Lc1×h6	Lc7—g7
22. Lh6—h5	Vf8—d8

22. ... e5 korral võidab 23. Rh4 järgneva Rf5.

23. Ve2×e6	Rh7—f8
24. Ve6—e8!	Ra5—c6

Peale 24. ... V×e8, 25. O×e8 ähvardab L×d5+ malendivõiduga (25. ... Le7, 26. L×d5+ järgneva Ve4!).

25. Lh5×d5+	Kg8—h8
26. Ld5—h5+	Kh8—g8
27. Ve8×d8	Va8×d8
28. Og6—c2!	Rf8—h7
29. Rf3—h4	Rc6—e7
30. Oc2—b3+	Kg8—f8
31. Ve1×e7!	Od6×e7

Muidu läheb lipp kaduma. Ka 32. Rf5 oleks võitnud, kuid partii lõpp on ilusam.

32. Rh4—g6+	Kf8—e8
33. Rg6—f4+	Ke8—d7
34. Lh5—f5+	Kd7—e8

Või 34. . . . Kd6. 35. Lc5+ Kd7, 36. Oa4+ järgneva matiga. Või 34. . . . Kc6, 35. Oa4+ Kb6, 36. Lb5+ järgneva Re6+.

35. Ob3—a4+	Ke8—f7
36. Lf5—h5+	Alistus.

TEATED.

X üleriiklik koolinoorsoo maleturniir.

Tänavune koolinoorsoo maleturniir peeti Viljandis, kuhu 14 võistlejat kokku oli sõitnud.

Turniiri võitis Richard Pruun (Narva) 10 punktiga. 2. ja 3. kohale tulid J. Raud (Viljandi) ja Remmelgas (Tallinna) 9½ punktiga. Nende kolme vahel oli esikohale võistlus päris terav. Järgnevad: Lepner (Tapa), H. Keres Pärnu) 8 p.; V. Põder (Tartu), Oksa (Tallinna) 7 p.; Petersen (Võru), Lutt (Viljandi) 6½ p.; Abel (Tallinna), L. Orav (Tartu) 5½ p.; Lüllmann (Haapsalu), Kuldkepp (Haapsalu) 2½ p. ja Alber (Narva) 1½ p.

Järgmine koolinoorsoo maleturniir otsustati pidada Pärnus.

Tuul pöördub idasse.

Enne kerged lääne- ja lõunatuuled, päraft löwenewad idapoolsed tuuled. Muutlik pilwitus. Kohati kergeid sademeid. Temperatuur suurema muutuseta.

Ülewaade pühapäewal, 12. aprillil.

Islandi madalrõhkkond wähe täitudes laieneb Karuisaarte poole. Möödunud öösel tekkisid Põhjamerel ja Soomelahe suus nõrgad ojamiinimumid, mille tõttu Taanis ja Norras sajab wihma, ning Eestis ja Soomes paiguti lund. Musta-mere madalrõhkkond näib homseks suunduwat Keik-Wenesse. Kõrgerõhkkonnad püüiwad endiselt Keik-Euroopas, Ida-Wenes ja Põhja-Skandinaawias. Temperatuur Keik-Euroopas ja Skandinaawias paiguti tõusnud. Mujal suurema muutuseta.

Eestis oli hommikul 0—2 kraadi külma.

Wastutaw toimetaja **Oskar Mänd.**
Wäljaandja **Eesti Kirjastus-Ühisus „Postimees".**
Trükitud „Postimehe" trükikojas, Tartus.

Raske ja kestva haiguse järele lahkus surma läbi Vene-Türgi sõja invaliid

Martin Kuusik.

Sünd. 27. XII. 1856., surn. 11. IV. 1931.

Kirstupanek Maarjamõisa sisehaiguste kliinikus teisip., 14. apr. kell 19.
Hingepalve Jüri kirikus neljapäeval, 16. apr. kell 18.
Matmine samas kirikus ja sealt Jüri-Uspenski kalmistule pühapäeval, 19. aprillil kell 12.

Mälestab J. Sutt perekonnaga.

10. aprillil 23.15 uinus igavesele unele minu armas abikaas

Hendrik Pähn

Sünd. 11. aug. 1869. a.

Ärasaatmine teisipäeval, 14. aprillil kell 15, Vabaduse t. 13, Peetri uuele kalmistule.

Sügavas leinas **abikaasa ja õed.**

Täis lõbu on kirja kirjutada, kui kirjaplokk

on nagus, wälimuselt eestipärane, paber hea. Ostke proowiks ja Teie jääte nende alaliseks tarwitajaks.

„Postimehe" raamatukaupl. Tartus, Suurturg 16.

«Vanemuise» teater

Teisipäeval, 14. aprillil kl. 8 õ.
Odavahinnal. etendus.

Tsirkusprintsess.

E. Kalmani operett 3 vaat.

Pääsetähed 20, 30, 40, 50 ja 60 senti ühes riidehoiuga.

Osaühisus „Noor-Eesti Kirjastus".

Esmaspäeval, 27. apr. 1931. a. kell 18 osaühisuse ruumes — Tartus, Rüütli tänaval nr. 4

osanikkude peakoosolek

Päevakord:
1. Koosoleku avamine.
2. Koosoleku juhatuse valimine.
3. 1930. äriaasta aruanne.
4. 1931. a. eelarve.
5. 1930. äriaasta puhtakasu jaotamine.
6. Valimised.
7. Jooksvad asjad ja läbirääkimised.

Märkus: Osaühisuse põhikirja § 29 põhjal võivad osanikud oma hääli volituse teel teistele osanikkudele edasi anda, millest tuleb enne koosolekut osaühisuse juhatusele kirjalikult teatada.

JUHATUS.

Laevas

võtab «POSTIMEHE» ja «MAAMEHE» tellimisi ja kuulutusi vastu hr. Jak. Kütt.

Üürile anda Raekoja ja Holmi tän. nurgal 5-toaline

korter.

Elektrivalgustus, veevärk, gaas. Järele pärida J. Kropman'i käest, Riia tän. 77, telefon 3-64, kl. 8—9 ja 3—4.

Vajatakse täiesti vilunud

saeseadjat-raamimeest ja tantijat.

Vähe neid töid tundjaid palutakse sooviavaldustega mitte esineda. Firma A. & M. Univer, Meltsiveski 40/42. Kontor avatud kella 1/29—4.

Võõrastemajadele
Asutustele
Äridele ja teistele

trükitud plakaate

Odavad hinnad
Suitsetamine on keelatud
Tulekahju teadaandmise lähem koht
Võõrastele sissekäik keelatud
Prahi mahaloopimine keelatud
Palutakse toiduaineid mitte puudut.
Hommiku-, lõuna- ja õhtusöögid
Karastavad joogid
Soojad söögid
Äri on kinni
Palutakse koeri mitte kaasa võtta

soovitab

„POSTIMEHE" RAAMATUKAUPLUS,
Tartus, Suurturg nr. 16.

Kiriku lauluraamatuid

suures walikus

„POSTIMEHE" RAAMATUKAUPLUS
Tartu, Suurturg 16.

Rendile anda Krüüdneri valla **„Jakobi"**

talu

Talu suurus keskmine. Lähemaid teateid selle üle saab Karl Unt'i jahu- ja vilja ärist, Kalaturg nr. 1, Tartus, telefon 10-04. Kaupa tehakse kolmapäeval, s. o. 15. aprillil sealsamas.

Soovin osta

aurutetelt

8—12 hobuse jõulist ehk **mootorit** kuni 20 hobuse jõulist. Pakkumised ühes hinnaga saata Kokora postiag. A. Raag.

Tööotsimised

Võtan vastu igasuguseid

maalritöid.

Töö korralik, hinnad mõõdukad. Maaler **A. Timmermann,** Narva 47—5.

2 koolist vabanenud tütarlast soovivad

karja

suuremasse tallu. L. T. Hugo Treffneri tän., maja 8, kojamehelt.

Õmblen

naister. üliriideid, teen ka vanu ümber, olen kauemat aega töötanud Zimbleri ärisse. Töö korralik ja hinnad odavad. Tartus, Puiestee tänav nr. 35, korter nr. 1.

Tunnid

Antakse odavasti

klaweritunde

algajatele ja edasijõudnutele. Kivi tän. 55—3. Rääkida iga päev kella 2—4.

Tööpakkumised

Noormees,

kellel energiat ja huvi on suuremat, mitmekesist äritegevust ära õppida ja kes kautsjonivõimeline on, võib ennast üles anda ja läbirääkima tulla kuni 30. skp. Tartu, K. Reinholdi Kaubamaja.

Korteripakkumised

Puhas

mööbliga tuba

üürile anda Tähe 78—4.

Puhas ja korralik

möbl. tuba

erasissekäiguga, elekrivalg., üürile anda Kivi 55—5.

Kooliõpilane või ametiskäija preili leiab

korteri.

Riia 68—1.

Korteriotsimised

Vajatakse kesklinna ehk lähedusse

2 hästi mõbleerit. tuba

klaveriga ja erasissekäiguga. Pakkumised slt. «K. M. R.» all.

Kohe tarvis päikesepaistel., erasissekäiguga mõbleeritud

tuba

pikemaks ajaks. Teatada slt. «Kohe tarvis» all.

Müümised

Müüa

meester. **kevadepaltu** ja **ülikond** keskmise kasvule, odava hinnaga. Kitsas t. 9, kort. 4, hoovis.

Müüa odavasti töö-

hobune.

Küsida Promenadi tän. nr. 8, mööbliärist.

Tartust 4 kilom. müüa

asundustalu.

35 vak. põldu, 22 v. karjamaad, 13 v. heinamaad, võib ka rentida. Lähemat Võru tän. 76, kort. 9.

Ehamarus

hr. J. Mandeli kaupluses võetakse **„Postimehe"** ja **„Maamehe"** tellimisi vastu ning müüakse üksiknumbreid.

Dr. H. Piirako

Naha-, suu- ja sisehaigused. Kosmeetika.
Vastuvõtmine igal ajal.
Tartus, Raatuse tän. 12

Dr. Victor Hion

Närvihaiguste ja kõnehäirete eriarst.
Riia tän. 135, telef. 68.
Vastuv. k. 8—11 ja 17—19.

Dr. Hilda Puusepp

Sisehaigused, kosmeetika ja kosmeetilised massažid
Kõnet.: kella 8—9 ja 3—5.
Tartus, Raekoja 13.

Ämmaemand-masseerija

E. ELLER

Tartus, Raekoja tän. 35

Ämmaemand-masseerija

E. Kamsen.

Tartus, Jaani tän. 15, III kord

Kadunud

Minu 1. skp.
kadumaläinud isase kutsika tundemärgid:
väikest tõugu, segaverd, must, mitte pikk karv, rinnaesine ning 3. käpal valget, lõigatud sabaga. Hüütud «Kili'ks».
10 kr. vaevatasu
sellele, kes teatab koera praeguse asukoha. Teatada palun Loderaud'i peegliärisse, Uueturu tän. või Kastani t. nr. 153—6. Selle kuulutuse tagajärjeta olles olen sunnitud kriminaalpolitsei poole pöörama. E. Kuusik.